

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

FAKULTA EKONOMICKÁ

Diplomová práce

Vliv náboženství na ekonomickou situaci domácností

**The influence of religion on the economic situation of
households**

Bc. Vladimíra Hedvika Lacheb

Plzeň 2024

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma

„Vliv náboženství na ekonomickou situaci domácností“

vypracovala samostatně pod odborným dohledem vedoucího diplomové práce za použití pramenů uvedených v příložené bibliografii.

Plzeň dne 05. 04. 2024

v.r. Bc. Vladimíra Hedvika Lacheb

Zásady pro vypracování práce

1. Charakterizujte spojení náboženství a ekonomiky.
2. Charakterizujte způsoby měření sociální hodnotové orientace.
3. Vytvořte dotazník pro měření míry religiozity, úspor, spokojenost a sociální hodnotové orientace a distribuujte ho mezi vhodné náboženské skupiny a ateisty.
4. Proveďte statistické vyhodnocení a interpretaci výsledků.

Studijní program

Podniková ekonomika a management

Nejdříve bych ráda poděkovala vedoucímu mé diplomové práce JUDr. Ing. Davidu Martinčíkovi, Ph.D. za cenné rady, velmi přínosné diskuse a odbornou pomoc, kterou mi při zpracování této diplomové práce poskytoval a v neposlední řadě také děkuji za jeho drahocenný čas, který mi věnoval.

Obsah

Úvod 6

1. Alžírsko	8
1.1. Ekonomika Alžírska	11
1.1.1. HDP na obyvatele v USD	11
1.1.2. Míra nezaměstnanosti	14
1.2. Geografie Alžírska.....	16
2. Ekonomie a bankovníctví dle islámu	18
2.1. Úroky a lichva v náboženství	19
2.2. Ramadán a vliv na ekonomiku	22
2.3. Ekonomie a náboženství.....	24
3. Dotazníkové šetření	26
3.1. Hypotézy.....	28
3.2. Sekce dotazníku „Životní úroveň“	28
3.3. Sekce dotazníku „Míra altruismu“	30
3.4. Sekce dotazníku „Míra religiozity“	35
3.5. Sekce dotazníku „Socio-demografie“	37
4. Vyhodnocení dotazníkového šetření	38
4.1. Vyhodnocení SVO.....	44
4.2. Vyhodnocení úspor.....	49
4.3. Vyhodnocení životní úrovně – hodnocení.....	55
4.4. Vyhodnocení životní úrovně – spokojenost	58
4.5. Vyhodnocení osobního života – spokojenost	61
4.6. Vyhodnocení míry religiozity.....	64
4.7. Vyhodnocení hypotéz	68
Závěr.....	69

Seznam použitých zkratek.....	71
Seznam použitých zdrojů	72
Seznam tabulek	74
Seznam obrázků	75
Seznam příloh.....	76
Abstrakt	85
Abstract.....	86

Úvod

Cílem této diplomové práce je prokázat vliv islámu na ekonomickou situaci domácností, respektive nižší životní úroveň, než je běžné pro střední třídu rodin v České republice. Protože by bylo příliš obsáhlé mapovat všechna náboženství na světě a prokazovat jejich vliv na jednotlivé obyvatele daných zemí, bylo zvoleno pouze jedno náboženství a to islám. Toto téma je považováno za aktuální vzhledem k dlouhodobé problematice migrujících muslimů do Evropské unie. Velmi často je zmiňována především jejich ekonomická migrace, nikoliv únik před nebezpečím např. války. Odlišná kultura a náboženství často koliduje s místními zvyklostmi, ale to nezastaví ekonomické migranty hledat lepší budoucnost pro sebe nebo své potomky a rodiny. Právě toto jednání, kdy mnoho mladých jedinců opouští svoji zemi z ekonomických důvodů vede k jednoduché otázce: má islám vliv na ekonomickou situaci domácností?

Pro zkoumání této hlavní otázky byla zvolena Alžírská demokratická a lidová republika. Důvodem, proč byla zvolena pouze jedna arabská země je všeobecná problematika dosažitelnosti jedinců z arabských zemí za účelem realizace dotazníkového šetření. K lepšímu pochopení a poznání této země slouží kapitola 2 *Alžírsko*, kde je v krátkosti popsána jejich ekonomická situace, geografická poloha a také základní historické milníky, které mají vždy velmi silný dopad na stávající způsob myšlení domácností a také na všeobecné společenské zvyklosti.

Za účelem propojení znalostí o zvolené zemi a zkoumání v dotazníkovém šetření byla také zařazena kapitola 3 *Ekonomie a bankovníctví dle islámu*, která se zabývá ekonomii a bankovníctvím z pohledu islámu. Zde je na příklad řešeno téma zákazu půjčování peněžních prostředků na úrok, což vyplývá přímo z Koránu. Tato kapitola je důležitou součástí tohoto výzkumu, neboť seznamuje čtenáře s obecnou problematikou a současně obsahuje úvahy, na základě kterých je následně sestaveno dotazníkové šetření. Některé knižní zdroje použité pro tuto sekci jsou 20 a více let staré. Toto může působit jako nespolehlivý zdroj, neboť informace nemusí být již aktuální nebo důvěryhodné. Zde je ovšem nutno podotknout, že ačkoliv zdroje působí zastarale, jsou zcela relevantní, protože víra je neměnná a je stále postavena na stejných základech již stovky let.

V kapitole 4 *Dotazníkové šetření* je popsán postup při tvorbě dotazníku včetně zvolených hypotéz a jsou vysvětleny jednotlivé sekce dotazníku. Dále jsou zde

Úvod

objasněny zvolené metody k měření altruismu a stupně religiozity. Tato kapitola je tudíž zaměřena na kroky, které byly podniknuty před realizací tohoto kvantitativně orientovaného výzkumu. Je určen minimální vzorek odpovědí ve výši 100 respondentů za každou zemi. Tento stanovený počet je považován za dostatečný pro následné aplikování statistických výpočtů a vytváření dalších úsudků. Po provedené pilotáži byly dotazníky distribuovány souběžně respondentům v České republice a v Alžírské republice. Verze alžírského dotazníku byla přeložena do arabského jazyka a částky ekvivalentně převedeny na místní měnu, aby bylo možné následné odpovědi vyhodnocovat společně. Sběr odpovědí probíhal několik měsíců, dokud nebylo dosaženo požadovaného množství respondentů.

Získaná data byla rozdělena do tří skupin, které se mezi sebou porovnávají. V Česku jde o skupinu křesťanů a jedinců bez vyznání, v Alžírsku jde o skupinu muslimů. Ostatní náboženství byla z dalších výpočtů vyloučena. K vyhodnocení dotazníků byly použity následující statistické metody: Analýza rozptylu, Tukeyho test, Kruskal-wallisův test, Fisherův exaktní test, Pearsonův chí-kvadrát test a párový Willcoxův test. Tyto testy analyzují stejná data z různých úhlů pohledů a navzájem se doplňují, resp. utvrzují zpracovatele i čtenáře, že jsou vyvozeny správné závěry. Na základě výsledných hodnot jsou stanovené hypotézy zamítnuty nebo nezamítnuty a z analyzovaných odpovědí jsou následně uvažovány další scénáře dopadů chování na ekonomickou situaci občanů jednotlivých zemí.

1. Alžírsko

Historie Alžírské demokratické a lidové republiky (dále jen Alžírsko) sahají pravděpodobně až na konec 2. tisíciletí před naším letopočtem. Pro účely této diplomové práce není ovšem analýza takto hluboké historie přínosná, proto je od těchto informací abstrahováno. Zajímavostí je ovšem, že již v antickém období bylo území dnešního Alžírska obýváno berberskými kmeny, přičemž lidé z těchto kmenů žijí v Alžírsku dodnes a sami se označují jako Imazigh, což volně přeloženo znamená svobodní lidé. Alžířané označují tyto spoluobčany arabsky Kabyl a dokonce vznikla oblast Kabýlie, která leží východně od hlavního města Alžír. Rodiny berberských kmenů byly řízeny patriarchálně, tedy hlavní autoritou rodiny je muž, resp. otec nebo nejstarší muž rodiny. Toto je běžné uspořádání rodin berberů i v dnešní době. (Beránek, 2007)

Další důležitou historickou událostí, která nastala a která stále velmi silně ovlivňuje aktuální dění je Francouzská okupace Alžírska. Již 16. května 1830¹ z Francouzského Toulonu vyplula flotila se záměrem obsadit a podmanit si Alžírsko. Za necelý měsíc se tato flotila vylodila v Alžírsku, kde po usilovných bojích, které trvaly jen 10 dní bylo konečně obsazeno hlavní město Alžír a Alžířanům nezbylo nic jiného, než se podvolit této nové vládě. V průběhu dalších let probíhala několikrát snaha o osvobození, ale tyto výpady vždy skončily neúspěšně. Nakonec 1. listopadu 1954² začala válka za nezávislost, která trvala celých osm let a je považována za jeden z nejkrutějších konfliktů ve 20. století. Při této válce členové národního osvobození zabíjeli a mučili i obyčejné muslimy, kteří byli podezřelí z napomáhání Francouzům. Tento dlouhý a nelítostný odboj si vyžádal velké ztráty na životech, uvádí se 300 000³ muslimů a 30 000⁴ Evropanů. Na konci války v roce 1962 pak mnoho Evropanů a Alžířtí přívrženci Francouzů migrovali do Francie, kde žijí dodnes se svými potomky. Je známo, že ve Francii je mnoho Alžírských čtvrtí, kterými když člověk prochází, připadá si jako v samotném Alžírsku. (Beránek, 2007)

Server statista.com uvádí počet 530 555 aktuálně žijících Alžířanů na území Francie. Tento počet byl spočítán již v roce 2018, (Statista.com, 2022) což se zdá být

¹ „Alžírsko – Zdeněk Beránek“ strana 39

² „Alžírsko – Zdeněk Beránek“ strana 72

³ „Alžírsko – Zdeněk Beránek“ strana 72

⁴ „Alžírsko – Zdeněk Beránek“ strana 72

relativně málo k celkovému počtu obyvatel ve Francii, tj. přes 70 milionů (Wikipedie, 2022). Otázkou ovšem zůstává, kolik je na území Francie dalších nelegálně žijících Alžířanů. Mnoho mladých Alžířanů má problém získat víza ať již pracovní nebo turistická do Evropské unie (dále jen EU). Protože nemají možnost, jak na území EU legálně vstoupit, mnoho z nich se uchyluje k nelegálnímu překročení hranic a očekávají, že jejich pobytový status bude vyřešen až na místě. Vzhledem k tomu, že je další řízení ohledně víz nebo azylové řízení velmi zdlouhavé (trvá např. 2-3 roky) a komplikované, často se tito mladí lidé dostanou do ještě horší situace, než ve které byli ve své rodné zemi, protože jim po tuto dobu není dovoleno pracovat. Některé příběhy mají šťastný konec, tito lidé se plně začlení do společnosti a založí zde rodinu. Jiní jsou nuceni se vrátit do své země nebo jsou vyhoštěni ze Shengenského prostoru a v nejhorších případech zemřou při cestě do Evropy ve Středozezemním moři. Tato situace bohužel již přetrvává několik desítek let a zdá se, že žádné zlepšení není v dohlednu.

Vliv výše popsané francouzské okupace byl na dnešní Alžírsko tak silný, že je francouzština oficiálním jazykem Alžírska. Dalšími oficiálními jazyky jsou zde arabština a berberština. Většina lidí, kteří prošli alespoň základním vzděláním ovládá jak psaní i čtení arabským písmem, tak i latinkou. Celý vzdělávací systém, politické uskupení a zákony Alžírska jsou téměř totožné se systémem a uspořádání ve Francii. Například vzdělávací systém zaručuje právo na vzdělání pro všechny občany a po provedené reformě v roce 2008 má téměř podobnou strukturu, jako v České republice s jedinou výjimkou, že střední škola se studuje 3 roky (nikoliv 4 jako v Česku).

Poslední velmi významná událost, která je součástí bolestné alžírské historie, je občanská válka. Poté co se Alžířané osvobodili od více než 120leté nadvlády Francie se mladí lidé plni ideálu začínali vzdělávat ať už v technických nebo humanitních oborech a byli připraveni žít poklidný konzumní život tak, jak jej známe v Evropě a budovat budoucnost země. Bohužel špatná ekonomická situace, která je popsána v následující kapitole 2.1. *Ekonomika Alžírska*, nedovolovala mladým občanům realizovat své vize a plány na spokojený život a postupně se zvedaly vlny nepokojů a koncem 80. let⁵ začali do ulic vycházet mladí vysokoškolští studenti a nespokojení zaměstnanci protestovat proti selhání a silné korupci aktuální vlády. Ztráta důvěry ve vládu a neuspokojivé životní podmínky pro všechny obyvatele pochopitelně vyústila ve zformování fundamentalistické skupiny muslimů, kteří začali hlásat, že se Alžírsko

⁵ Strana 134

zcela odklonilo od svého původního islámského poslání, že společnost se pod francouzskou nadvládou stala příliš zhýralá a že obyvatelé Alžírska by se měli vrátit k původním hodnotám, které jsou popsány v islámu, protože toto je jediná správná cesta. Konflikty mezi touto nově vzniklou skupinou (V Alžírsku jsou běžně nazýváni jako teroristé) a zbylým obyvatelstvem si vyžádaly přes dalších 100 000 obětí (Wikipedia, 2022). Tato občanská válka vypukla na začátku devadesátých let a mnoho Čechů ji sledovalo z povzdálí v televizních novinách. Krvavé nepokoje trvaly přesně 10 let od roku 1992 do roku 2002. Alžírská armáda čelila partyzánským útokům a společnost byla zcela rozpolcena, neboť názorové rozkoily mezi lidmi byly na denním pořádku stejně jako strach z napadení islamistickými přívrženci. Tato hrůzná událost měla velké dopady na další dění v Alžírsku ve všech oblastech země. Zásadní zlom nastal, když se prezident Abdelaziz Bouteflika zasadil o mír mezi vládou a islamistickou organizací. Bouteflika byl pak prezidentem Alžírska dalších úctyhodných 20 let do roku 2019 a právě za kroky, které vedly k usmíření a dohodě s fundamentalistickou islámskou skupinou, byl prezident Bouteflika obyvateli Alžírska milován a respektován. Mnoho odpůrců se snažilo následně prezidenta sesadit, ale skutečnost, že Bouteflika vyjednal mír byla často využívána jako silný argument protistrany. V roce 2013 prodělal mozkovou příhodu, přestal být vídán na veřejnosti, nebyl schopen komunikovat ani se hýbat. (Zeraoulia, 2020)

Později byl ovšem z funkce odvolán, a to na základě několik let dlouhých protestů mladých občanů Alžírska. Odpůrci jeho vlády získaly do rukou silný argument tj., že měl mozkovou mrtvici a nebyl schopen stát plnohodnotně řídit, nemohl ani nijak komunikovat se světem, protože po mozkové příhodě oněměl a jeho motorika byla na tolik špatná, že nemohl ani psát. Je zajímavé, že mozkovou příhodu Bouteflika prodělal již v roce 2013, ale jeho vláda skončila po intenzivních protestech až v roce 2019. Bouteflika zemřel dva roky na to, co odstoupil z funkce v září roku 2021. Povstání a protestující studenty a nespokojené zaměstnance je možné v ulicích Alžírska vídat dodnes neboť stále není dosaženo kýžené ekonomické rovnováhy, spokojenosti obyvatelstva, a především minimalizace korupce. Tyto nepokoje jsou nazývány „arabské jaro“.

1.1. Ekonomika Alžírsko

Do roku 1962, kdy skončila válka za nezávislost, byla alžírská ekonomika založena spíše na zemědělství a figurovala jako doplňující článek francouzské ekonomiky. Po získání nezávislosti se alžírská vláda rozhodla zavést centrálně plánovanou ekonomiku a po dobu 20 let od osvobození probíhalo znárodnění průmyslových odvětví. Následně se v 80. letech opět přistoupilo k privatizaci tohoto sektoru a životní úroveň tak vzrostla na pozici středně vyspělé země. Toto ovšem zapříčinilo výrazné snížení zemědělské činnosti a produkce potravin. Základním stavebním kamenem alžírské ekonomiky je aktuálně prodej ropy, zemního plynu a fosfátů. Ložiska pro těžbu ropy a zemního plynu se nacházejí na alžírské Sahaře. Byly vybudovány tři podmořské plynovody, které transportují zemní plyn přes Středozemní moře do evropských zemí např. do Španělska, Portugalska aj. Současně jsou na území Alžírsko vybudovány čtyři ropovody, které končí ve středomořských přístavech a odsud se exportuje ropa loděmi do dalších zemí. (Brown & Zaimeche, 2024)

V následujících podkapitolách jsou srovnávány ekonomiky Alžírsko s dalšími arabskými zeměmi a také Alžírsko ve srovnání s Českou republikou (dále jen ČR). Hodnoty pro zpracování vizuálního porovnání pomocí spojnicových grafů byly získány z Mezinárodního měnového fondu a Světové banky. Na webovém rozhraní Mezinárodního měnového fondu a Světové banky jsou zveřejňovány ekonomické ukazatele všech zemí. Ve Světové bance jsou k dispozici nejnovější data pro rok 2022 ke dni 13.1.2024. Informace z Mezinárodního měnového fondu týkající se nezaměstnanosti jsou staženy v prosinci roku 2023, ale nejnovější dostupná data jsou k roku 2019 ze sledovaných zemí.

1.1.1. HDP na obyvatele v USD

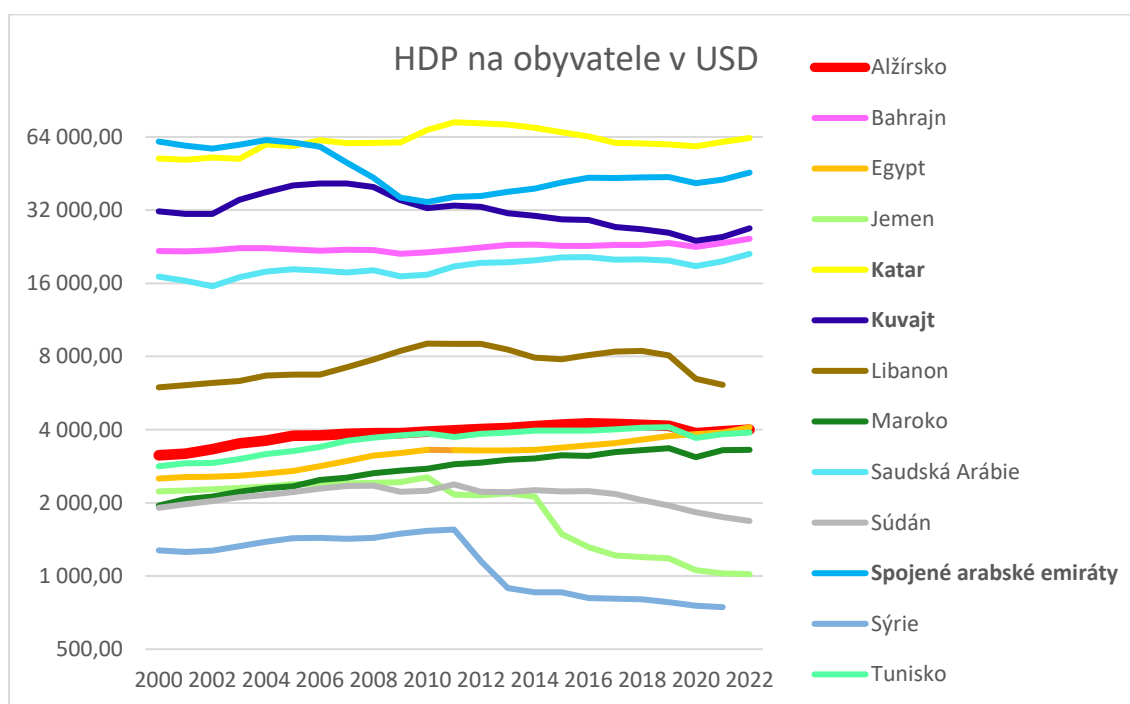
Hrubý domácí produkt (dále jen HDP) na obyvatele, je vyjádřen v přepočtu na americké dolary (dále jen USD). Ukazatel HDP na obyvatele vzniká jednoduchým propočtem, kdy se celkový HDP za danou zemi vydělí počtem obyvatel v této zemi. Jednotlivé hodnoty pro zpracování grafů byly staženy ze Světové banky. (Worldbank, 2024)

Alžírsko

Z níže uvedeného grafického porovnání arabských zemí (Obrázek 1: *HDP na obyvatele USD – arabské země*) je zřejmé, že v tomto ukazateli Alžírsko mezi ostatními arabskými zeměmi nijak nevyniká a současně lze konstatovat, že se spíše řadí mezi země s horším HDP, tj. HDP do 5 000 USD na obyvatele, stejně jako např. Sýrie, Tunisko, Maroko, Jemen a další.

Z dat uvedených ve Světové bance není zřejmé, jak se Alžírsku daří po vlně covidu-19, která na své síle nabrala především v letech 2020-2022. Tato pandemie zasáhla celý svět a měla velký dopad na většinu ekonomik, Alžírsko pravděpodobně není výjimkou. V mnoha zdrojích je možné se dočíst, jak byla Alžírská ekonomika negativně zasažena díky pandemii a následně lze usuzovat, že v letech 2023 a dále probíhá oživování ekonomiky. Ovšem zajímavostí je, že z grafického znázornění ani dle přesných čísel pro jednotlivé roky není pozorován žádný velký propad v HDP za období kdy probíhala pandemie covidu-19.

Obrázek 1: HDP na obyvatele USD – arabské země

Zdroj: Vlastní zpracování, 2023

Na webovém rozhraní Focus economics jsou velmi přehledně a jednoduše uvedeny ekonomické ukazatele jednotlivých zemí. Data jsou stručná a aktuální, toto bylo ověřeno v datech Světové banky a Mezinárodního měnového fondu. Dle portálu

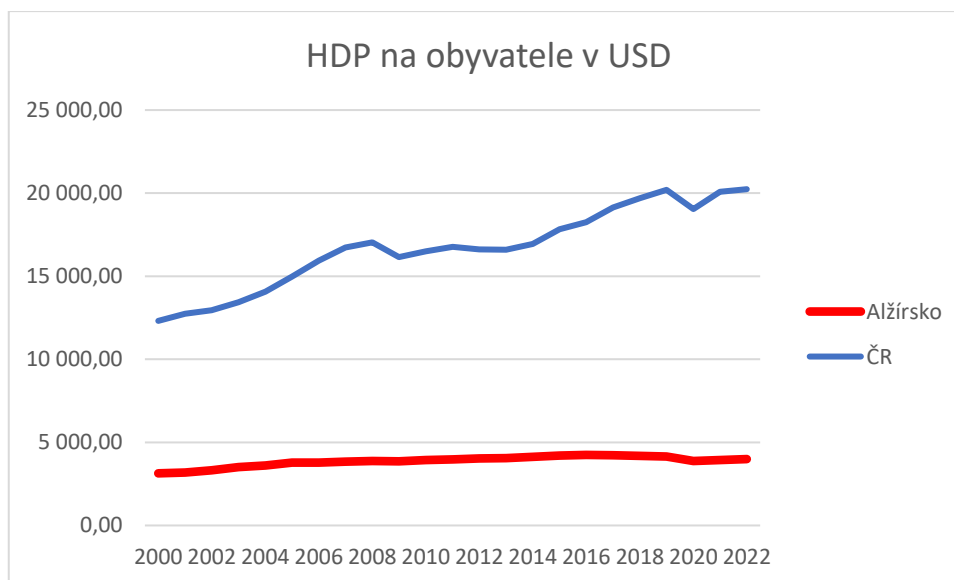
Alžírsko

Focus economics přesahuje inflace v Alžírsku v letech 2022 i 2023 hranici 9 %. (Focus economics, 2024)

Inflace přes 9 % je považována za velmi vysokou. Lze přepokládat, že tímto snížením hodnoty peněz jsou zasaženy všechny skupiny domácností v alžírské ekonomice. Ovšem je nutno podotknout, že pravděpodobně jsou nejvíce zasaženy nejchudší domácnosti společnosti. Z toho vyplývá, že se rozdíl mezi nejchudšími a nejbohatšími domácnostmi pak rychleji prohlubuje. Důsledkem toho je postupné vymizení střední třídy. Tento efekt se často nazývá rozevírání ekonomických nůžek a způsobuje další problémy v ekonomice, ale i ve společnosti.

V porovnání s Českou republikou (dále jen ČR) je Alžírsko výrazně ekonomicky chudší země. Současně lze na obrázku 2: *HDP na obyvatele USD – porovnání ČR vs. Alžírsko* pozorovat, graduální pozitivní vývoj v ukazateli HDP na obyvatele na straně ČR. Ovšem alžírské HDP za posledních 20 let nevykazuje žádný značný pozitivní vývoj. Z toho lze usuzovat, že zatímco se životní úroveň v ČR postupem času zvyšuje, tak v Alžírsku zůstává dlouhodobě nízká.

Obrázek 2: HDP na obyvatele USD – porovnání ČR vs. Alžírsko

Zdroj: Vlastní zpracování, 2023

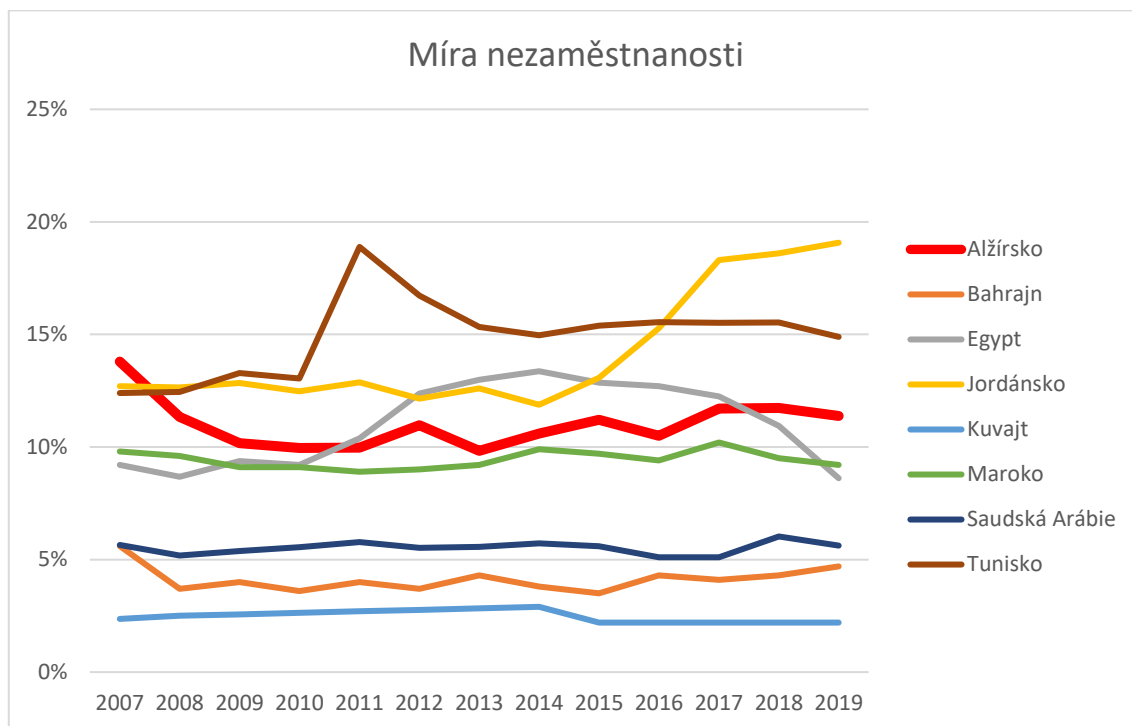
1.1.2. Míra nezaměstnanosti

Míra nezaměstnanosti udává počet nezaměstnaných osob jako procento pracovní síly. Celková pracovní síla se skládá ze zaměstnaných a nezaměstnaných osob, které v současné době nepracují, ale jsou ochotni a schopni pracovat za mzdu a jsou v současné době k dispozici pro práci a aktivně práci hledají. Z tohoto přístupu k výpočtu hodnot je zřejmé, že procento nezaměstnanosti v Alžírsku bude pravděpodobně výrazně vyšší než v ČR, ale současně nebude např. 50 %, protože ženy, které jsou v domácnosti obvykle aktivně práci nehledají.

Data získaná z Mezinárodního měnového fondu v oblasti nezaměstnanosti často u mnoho arabských zemí chybí nebo jsou k dispozici pouze např. pro 2 roky. Takovéto země byly z porovnání zcela vyloučeny, protože žádná nebo skromná data nemají příliš vysokou vypovídací hodnotu a současně by zkreslila dojem z celkového porovnání. (International Monetary Fund, 2024)

Na níže uvedeném obrázku 3: *Míra nezaměstnanosti – arabské země*, jsou vizuálně porovnány informace o míře nezaměstnanosti jednotlivých arabských zemích, ke kterým byla data u tohoto ukazatele zveřejněna. Alžírsko se pohybuje mezi prvními třemi zeměmi s nejvyšší nezaměstnaností za posledních 12 let. Míra nezaměstnanosti v Alžírsku dlouhodobě osciluje kolem 11 %, což je relativně vysoká hodnota v porovnání mírou nezaměstnaností v České republice. Toto značí, že pro uchazeče o práci v Alžírsku není zcela jednoduché novou pracovní pozici získat.

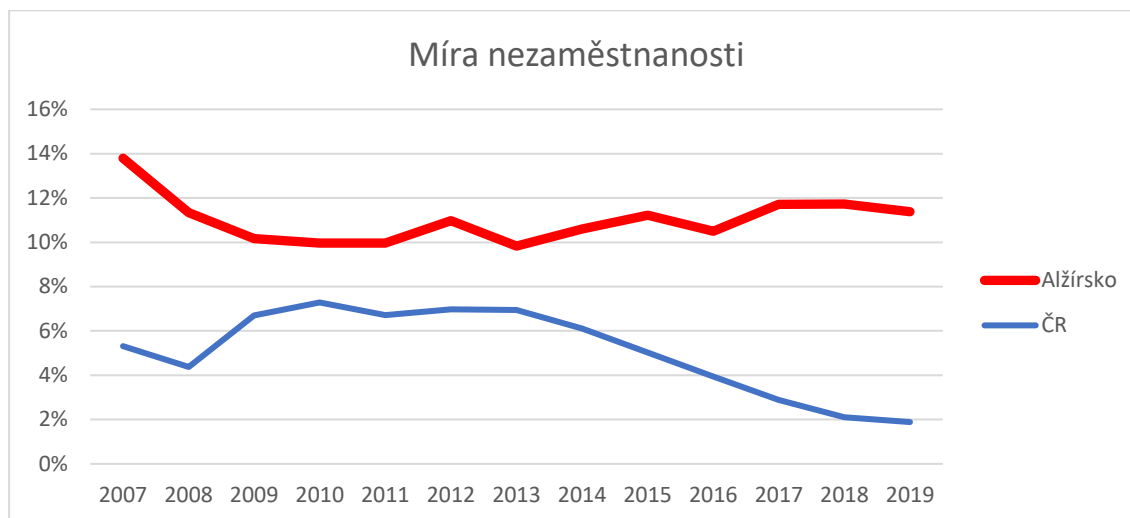
Obrázek 3: Míra nezaměstnanosti – arabské země

Zdroj: Vlastní zpracování, 2023

Na dalším obrázku 4: *Míra nezaměstnanosti – porovnání ČR vs. Alžírsko* je opět porovnána ČR a Alžírsko z pohledu nezaměstnanosti. Porovnání končí v roce 2019 z toho důvodu, že pro Alžírsko nejsou k dispozici novější zveřejněná data, ale pro Českou republiku jsou dostupná nejnovější data již i za rok 2023. Na níže uvedeném obrázku ČR sice vykazuje dlouhodobý pokles míry nezaměstnanosti, ale v roce 2023 se opět míra nezaměstnanosti přibližuje ke 4 %. Přesto je ve srovnání s Alžírskem pro českého uchazeče o práci velmi snadné si najít novou práci než pro alžírského uchazeče.

Obrázek 4: Míra nezaměstnanosti – porovnání ČR vs. Alžírsko

Zdroj: Vlastní zpracování, 2023

1.2. Geografie Alžírka

Alžírsko je geograficky velmi zajímavě rozložené, což má vliv i na místní zemědělskou produkci. Alžírsko je svojí rozlohou největším státem afrického kontinentu. Díky své rozloze 2,3 mil. km² zde najdeme opravdu různorodé prostředí. Na severu je Alžírsko převážně hornaté, protože od východu na západ se nachází pohoří Atlas. Vzhledem k tomu, že právě na severu země se nachází Středozevní moře, je zde mnoho pláží a přístavů. Největší část celého Alžírka tvoří poušť Sahara, která zabírá asi tři čtvrtiny jižní části země. Rozloha Alžírka je 30x větší než ČR, ale současně je nutno říci, že převážná většina obyvatel a zemědělských aktivit se odehrává pouze na severním pobřeží této země, protože pouštní prostředí pro zemědělce není příliš vlídné. (Beránek, 2007)

Vzhledem k tomu, že je celá jižní a střední část Alžírka nevyužita, protože se zde nachází největší poušť světa, se vláda snaží rozvíjet i tuto oblast. Jeden ze způsobů, jak oblast podpořit ve vývoji jsou investiční pobídky, které jsou známé i z českého prostředí. Alžírská vláda také nabízí investiční pobídky podnikatelům, kteří v této rozvojové oblasti zakládají nové podniky. Investiční pobídka je poskytována ve formě osvobození daně z příjmu a daně z nemovitosti po dobu 10 let. Dále jsou také poskytovány státní dotace na rozvoj infrastruktury a další pomoc ze strany státu při rozvoji této zemědělsky nevlídné oblasti. (OECDiLibrary, 2021)

Alžírsko

Další zajímavostí je, že pro vstup do Alžírka potřebuje český občan vízum. V tomto rozhodnutí se projevuje alžírská hrdost, kde je uvažováno, že když EU nepovolí vstup Alžírčanům, pak ani Alžírsko nepovolí vstup lidem ze zemí EU. Ačkoliv se Alžírsko nachází na severu afrického kontinentu a sousedí např. s Marokem nebo Tuniskem, což jsou velmi časté turistické destinace mnoha Evropanů, tak Alžírsko k tématu bezvízového vstupu, přistoupilo zcela ojediněle. Současně Alžírsko nemá žádný zájem lákat turisty do své země, rozvíjet turistický ruch a prosperovat tak z tohoto odvětví, protože se spoléhá především na export ropy, zemního plynu a fosfátů.

2. Ekonomie a bankovníctví dle islámu

Učení islámu pobízí věřící k pracovnímu nasazení a současně k podpoře a pomoci ostatním přívržencům. Pokud je běžný muslim (nikoliv imám⁶) velmi silně věřící a silně praktikující, tak nesmí trávit své dny v mešitě modlením nebo jen studiem Koránu, ale musí chodit i do práce a vydělávat peníze, aby zajistil sebe a svou rodinu. Všeobecně lze říci, že Korán klade velký důraz na rodinu, a proto je zde často popisován vztah mezi mužem a ženou.

Kladný vztah jedince k ostatním přívržencům islámu je motivován především konceptem pekla a nebe. Tyto dvě možnosti, kam má jedinec vstoupit po smrti jsou finální (islám nezmiňuje žádnou další reinkarnaci jako např. v hinduismu či buddhismu). V Koránu je popsáno peklo i nebe a ty se rozdělují na několik dalších úrovní. A právě peklo má úroveň, kam se dostane člověk, který nekonal morálně správné rozhodnutí v průběhu života, ale jeho zbloudění nebylo tak závažné. V takovém případě trpí jedinec jen dočasně a jeden z prostředníků se pak může přimluvit jménem osoby za ukončení jeho utrpení a vstup do nebe. Prostředníkem pak mohou být andělé, proroci nebo jiný věřící. Právě tato skutečnost je základním stavebním kamenem většiny vztahů a konání muslima, neboť je silně přesvědčen, že mu jiný věřící může následně pomoci. K umocnění motivace vstupu do nebe a současně strachu ze vstupu do pekla je v Koránu uvedeno několik pasáží, které detailně popisují fyzické utrpení v pekelných plamenech a současně smyslné požítky v ráji. (Krakovič, 2016)

Příklad takového popisu ráje v Koránu:

„... A bohabojní budou věru na místě bezpečném přebývat, mezi zahradami a prameny, a oděni do atlasu a brokátu se jeden na druhého budou dívat. Tak stane se! A oženíme je s dívkami velkých černých očí, a budou si tam všechny druhy ovoce žádat...“ (Korán, 44:51-55)

Toto by mělo být jádro, respektive hlavní důvod jednání věřícího v islámu. Chování, které je ovlivněno touto základní myšlenkou může mít velké přímé i nepřímé dopady na ekonomickou situaci nejen domácností, ale i celého státu. Výše uvedený koncept by se měl projevit v míře altruismu jedince a očekává se, že muslim⁷ bude výrazně více altruistický než jedinec zcela bez víry. Otázkou je, zda tato úvaha bude

⁶ Imám je muslimský duchovní obdobně jako kněz v křesťanství

⁷ Popř. i křesťan, protože základní koncept v křesťanství je také postaven na nebi a pekle.

platit i pro alžírské muslimy, kteří zažívali dlouhou sérii válek, bojů za nezávislost a občanských nepokojů.

2.1. Úroky a lichva v náboženství

Mnoho náboženství se přímo vyjadřuje k tématu úroku a lichvy. Ve všech třech nejvíce zastoupených monoteistických náboženstvích ve světě, tj. křesťanství, judaismus i v islámu, jsou úroky a lichva zakázány. Úrokem se rozumí, že je věřitel odměněn od dlužníka za zapůjčení peněz dlužníkovi. Lichva je pak velmi vysoký úrok za zapůjčené peníze, který zdaleka převyšuje dlužníkům zisk za zakoupený statek z vypůjčených peněz. Nastává otázka, proč by si tedy dlužník v takovémto případě peníze vůbec půjčoval? Důvod je velmi jednoduchý. Lidé se často nacházeli v tíživé finanční situaci a neměli ani na to, aby zajistili jídlo pro rodinu. V takovém případě zbyla jediná možnost, a to upsat se k naprosto likvidačnímu a ekonomicky nevýhodnému obchodu. Lichva je také definována v novém občanském zákoníku České republiky následovně:

„Neplatná je smlouva, při jejímž uzavírání někdo zneužije tísně, nezkušenosti, rozumové slabosti, rozrušení nebo lehkomyšlnosti druhé strany a dá sobě nebo jinému slíbit či poskytnout plnění, jehož majetková hodnota je k vzájemnému plnění v hrubém poměru.“ (Zákon č. 89/2012 Sb. § 1796, 2014)

Hranice mezi běžným úrokem a lichvou je po mnoho staletí velmi tenká a tato problematika sahá do hluboké historie. Mnoho zdrojů uvádí různorodé informace o tom, kdy vlastně byly poskytnuty první půjčky. První zmínky o půjčkách existují již v období Mezopotámie, starého Babylonu nebo v Římské říši. Podstatné je pochopit, že všechny půjčky doložené z těchto dob jsou finanční prostředky, které byly poskytovány běžnými lidmi v roli věřitelů a ti žádali za zapůjčený obnos odměnu různé výše tedy úrok. Pravidlo tedy nebylo formováno v období, kdy existovala nějaká finanční instituce podobně jako dnešní banky, ale když docházelo k lichvářským výpůjčkám mezi běžnými lidmi a vznikalo tak mnoho sporů a nepřátelství mezi jednotlivci. Banky ve smyslu jak je známe dnes se začaly rozšiřovat až v 16. století. První banka, která byla založena v 15. století přesněji 1472 v Itálii s názvem Monte dei Paschi di Siena, funguje dodnes. (Koubek, 2020)

Uvedení těchto dvou pojmů, jak již bylo zmíněno výše, můžeme nalézt ve všech třech největších monoteistických náboženstvích, respektive ve svatých knihách daného náboženského směru lze nalézt velmi přímé odkazy.

Zmínky v Křesťanství:

„Neber od něj lichvu ani úrok, ale boj se svého Boha...“(Leviticus 24:36)

Zájmeno („něj“) odkazuje na chudého bratra ve víře, kterému když křesťan poskytne nějakou půjčku, má tak učinit zadarmo. Další zajímavé odkazy k tématu úroků v Bibli jsou:

„Neber úrok od svého bratra, úrok z peněz, úrok z jídla, úrok z jakékoliv věci, která se půjčuje na úrok.“ (Deuteronomium 23:20)

„Od cizince můžeš brát úrok, ale od svého bratra úrok neber, aby ti Hospodin, tvůj Bůh, požehnal při všem podnikání tvých rukou v zemi, do které jdeš, abys ji obsadil“ (Deuteronomium 23:21)

Pasáží, které se v Bibli zabývají právě touto problematikou bychom našli výrazně více např. také v knize Exodus nebo Ezdráš a není třeba zde citovat všechny zmínky, cílem těchto citací je ukázat jasný nátlak na věřící, aby se těmito obchodům mezi sebou vyvarovali. Ovšem ostatním, tedy nevěřícím, můžou poskytnout půjčku s úrokem bez problémů. Je zde dokonce zakotvena motivace pro dodržování tohoto pravidla, neboť Bůh pak požehná úroku věřícího. Proč se následně křesťané od daného přikázání odklonili je otázkou k zamyšlení, pravděpodobně po renesanci křesťanství se od těchto pravidel upustilo.

Zmínky v Judaismu:

V tóře najdeme také odkaz na zákaz půjčování svému bratrovi ve víře na úroky. Vzhledem k tomu, že se Tóra a Starý zákon často překrývají, tak je znění pochopitelně podobné:

„...Bratru svému nepůjčíš na úrok.“ (Devarim 23,20)

Zmínky v Islámu:

Muslimové považují za jedinou svatou knihu Korán, který je napsaný v arabském jazyce. Všechny ostatní verze, respektive překlady do různých jazyků už mohou být pozměněné, a proto nejsou považovány za svatou knihu i když nesou stejný název. Toto náboženství se tedy studuje pouze v arabském jazyce, protože tento jazyk má velmi bohatou slovní zásobu, která ostatním jazykům chybí, a proto dochází často k mylnému vyložení textu. Muslim z jakékoliv části světa se musí tedy modlit pouze v arabštině, nikoliv ve svém jazyce. Arabský jazyk má výrazně obsáhlejší slovní zásobu než český, proto je potřeba nejdříve pochopit význam arabského slova *Ribá*. Tento výraz *Ribá* se objevuje v Koránu právě ve spojitosti s lichvou a úroky.

V předislámském období se často obchodovalo se šperky a pokud zákazník neměl na zaplacení, stal se z něj dlužník a domluvil se termín do kdy mohl vyrovnat svůj dluh. Pokud tento termín dlužník nedodržel, pak musel zaplatit více, než stanovená původní hodnota šperku. Velmi často se jednalo až o dvojnásobnou částku z původní hodnoty nakupovaného zboží (Babulíková, 2001). V dnešních poměrech si tedy tuto transakci vyložíme spíše jako lichvu než jako obyčejný úrok, proto se často pojem *Ribá* překládá spíše jako lichva. Občas se v literatuře lze setkat i s pojmem nadměrný úrok, což je v podstatě synonymum pro lichvu. Je důležité pochopit, že islám zakazuje nejen poskytovat půjčky na úrok, ale i jej platit. Z toho vyplývá, že i příjemce půjčky by nebyl z obliga a stihne ho trest, protože i tato strana je zakázána. Proto pokud vstoupí na trh v muslimské zemi např. evropská banka a nabízí totožné bankovní produkty jako v Evropě, lze očekávat, že se taková banka dlouho na trhu neudrží.

Je zajímavé, že mnoho islámských právníků se shoduje na tom, že *Ribá* není zákaz, který by platil pouze pro nadměrné úroky z výpůjček finančních prostředků, ale jsou zakázány i formy nevyváženého barterového obchodu. Z toho vyplývá, že směna zboží, které je odlišného množství nebo odlišné kvality je také zakázána.

Příklady z Koránu, které negativně zmiňují úrok, resp. lichvu:

„... za to, že brali lichvářské úroky, ačkoli jim to bylo zakázáno, a za to, že pohlcovali majetky jiných lidí podvodně. Připravili jsme pro ty, kdož mezi nimi nevěří, trest bolestný.“ (Korán 5:161)

„...To, co jako lichvu berete, aby to přineslo rozmnožení vzaté z majetku jiných, to nepřinese u Boha úrok žádný. To, co jako almužnu dáváte, toužíce po tváři Boží – tak činí ti, jimž odměna bude zdvojnásobena.“ (Korán 30:39)

Ve výše uvedeném druhém příkladu je zajímavá zmínka, resp. motivace pro všechny věřící, aby dávaly almužnu. Toto je také velmi častý jev, který je možno v muslimských zemích pozorovat. Zde je uvedeno, že za almužnu bude odměna Boží zdvojnásobena. Současně je to jeden z pěti pilířů této víry tzv. *Zakát*, který se odevzdává jednou ročně a jde také o jakousi formu almužny nebo dobročinného příspěvku. Tento příspěvek není vždy ve formě finančních prostředků, může to být také část úrody aj. S tímto příspěvkem je spojeno mnoho pravidel. Další pravidlo, které nabádá muslimy k charitativnímu jednání je možnost odpuštění dne kdy nebyl držen nebo byl z nějakého důvodu přerušen půst. Pravidlo je jednoduché, za jeden den, kdy nebyl držen půst je nutné nakrmit jednoho hladového člověka. Dle výše uvedených pravidel lze usuzovat, že bude ve výchově a v místní kultuře hluboce zakořeněná dobrosrdečnost. Toto potvrzuje skutečnost, že by muslim měl být výrazně více prosociální než například nevěřící Čech, kterému pomoc chudým obvykle není od malička výchovou vštěpována. Islám si v podstatě klade za cíl, aby jeho přívrženci byli laskaví, pomáhali ostatním a současně aby byly odstraněny veškeré negativní vlastnosti jako je sobectví a sebestřednost, protože by to mohlo vést k negativním emocím jako např. zášť a nedůvěra.

Ve většině zemích, kde je hlavní vírou Islám, jsou půjčky zakázané nebo téměř nedosažitelné pro běžné občany. Zajímavostí ovšem je, že existuje varianta, jak pravidlo zákazu úroků některé banky obešly. Banka poskytne bezúročnou půjčku na bydlení, ale za to, že dlužník postavil nebo koupil nemovitost za pomoci banky, bance platí nájemné. Zakázáním nadměrných úroků, resp. lichvy je v islámu vytvořeno prostředí pro charitativní jednání mezi jedinci, kdy si mohou jednotlivci mezi sebou půjčovat peníze a poskytovat různé výpomoci, ale bez úroku nebo nevyvážené směny zboží.

2.2. Ramadán a vliv na ekonomiku

Je zajímavé pochopit v širší souvislosti, jak daleké dopady má náboženství do ekonomiky jednotlivých států. V evropském prostředí je velmi známá skutečnost, že vánoční svátky významně navyšují tržby malých obchodníků, ale i velkých obchodních řetězců. Většina pozoruje v předvánočním čase výrazné nárůsty, které jsou jednoznačně

spjatý se skutečností, že lidé nakupují vánoční dárky. Vánoce samy o sobě jsou také původně náboženský svátek, ale je pravdou, že tento svátek je v České republice spíše vnímán jako čas strávený s rodinou v poklidu a od náboženského kontextu se často upouští. Stejně tak, jako vánoční svátky rozpohybují jednotlivé ekonomiky, tak stejný jev lze pozorovat v muslimských zemích, kde má velký vliv na tržby obchodníků právě Ramadán.

Ramadán je jeden z pěti pilířů islámu a téměř všichni věřící jej musí dodržovat. Výjimka platí pro děti, těhotné ženy, nemocné a cestující. V tomto období se musí věřící celý den postit od úsvitu do setmění a nesmí nic konzumovat ani požívat žádné tekutiny. Současně je zakázáno se přibližovat ke svým manželkám a manželům a musí být upuštěno od veškerého nereligiózního jednání jako např. hádky, lži, závist, pomluvy nebo vulgární výrazy aj. Dále je v tomto období velmi podporována charitativní činnost, platí se příspěvky mešitám, které finanční prostředky následně rozdělují potřebným, nebo taktéž jednotlivci zasílají finanční prostředky zvoleným organizacím na přímo. Muslimové, kteří z nějakého důvodu nemohou držet půst často zasílají finanční prostředky na charitu a vypočítají hodnotu tohoto příspěvku podle toho, za kolik by se najedl jeden potřebný, a to z toho důvodu, aby bylo splněno pravidlo, že jeden vynechaný den ramadánu znamená nakrmit jednoho hladového.

Toto období je dáno jako jeden měsíc, ale dle islámského lunárního kalendáře. Vzhledem k tomu, že islámský kalendář je lunární (nikoliv solární, který je běžně užívaný), tak je pak celý rok o 11 dní kratší než dle solárního kalendáře. Z toho vyplývá, že podle solárního kalendáře probíhá Ramadán pokaždé v jiném termínu, resp. vždy o 11 dní dříve než v předchozím roce. Na první pohled se zdá, že Ramadán je svátek půstu a dalo by předpokládat, že se většina tržeb obchodníků výrazně sníží nebo malí podnikatelé můžou své obchody dokonce po celý tento měsíc uzavřít. Ale opak je pravdou. Přes den se sice věřící postí, ale od západu slunce po úsvit nastávají skutečné hody. Téměř celý den se připravují lahodné pokrmy, různé zákusky a ovoce a to znamená, že jsou většinou obchody přelidněné, protože většina hospodyněk chce zajistit své rodině a přátelům nejlepší hostinu po přerušení půstu. Přerušeni půstu je každý den velká společenská událost, které se zúčastní rodina, přátelé nebo se lidé sejdou na ulicích či v mešitách a hodují s ostatními.

Právě tímto fenoménem se zabývali F. Campante a D. Yanagizawa-Drott ve svém výzkumu. Tento výzkum byl proveden poměrně detailně a byl zkoumán vliv délky trvání půstu na ekonomický růst, nikoliv, zda má Ramadán vliv na ekonomický růst, protože to je považováno v této studii za již potvrzenou skutečnost. Bylo vypočteno a prokázáno, že čím je půst delší, tím je ekonomický růst pomalejší. Současně je zde diskutován negativní dopad na trh práce v průběhu Ramadánu, protože jedinec držící půst není v práci příliš výkonný. Muslimové, kteří hledají práci, obvykle ve svém snažení ustanou po dobu tohoto svatého měsíce. Pokud se naopak naskytnou nové pracovní nabídky ze stran zaměstnavatelů, tak se často setkávají s neúspěchem, protože priority muslimů se v období Ramadánu zcela změní. Současně bylo tímto výzkumem zjištěno, že v průběhu měsíce Ramadánu jsou muslimové výrazně šťastnější a spokojenější se svým životem. (Campante & Yanagizawa-Drott, 2015)

2.3. Ekonomie a náboženství

V českém akademickém prostředí je téma vlivu náboženství a ekonomie zapadlé a není příliš mnoho literatury ani studií, které by se tímto tématem zabývaly. Je otázkou, proč je toto téma ve vědeckých kruzích téměř zcela opuštěno. Pravděpodobně je pro Čechy těžké pracovat v ekonomii s abstraktním pojmem jako je víra nebo je to prostě proto, že v České republice je většina občanů nevěřících, resp. nehlásících se k žádné víře. Proto se tomuto tématu pravděpodobně nepřikládá důležitost, protože vlivy víry na tuzemskou ekonomiku jsou mizivé. Ovšem ze světového pohledu je zřejmé, že víra je základním stavebním kamenem většiny společností ve světě. Svět je náboženský, proto je jisté, že pravidla stanovená v každém náboženství mají dopady na místní ekonomiku. Spojitosti mezi ekonomikou a náboženstvím je v zahraniční literatuře věnováno mnoho výzkumů a pojednání. Pro zajímavost jsou zde některé z nich uvedeny.

Pozoruhodné zkoumání učinili J. Artherton a spol., kteří se ve své knize snažili uchopit provázanost ekonomického blahobytu a náboženství. Publikace čerpá z výzkumů a názorů ekonomů, psychologů, teologů a sociálních politiků. Výzkumy těchto celkem 19 expertů se sešly a z jejich úvah vznikla velmi zajímavá publikace. Samotným uskupením specialistů ze 4 různých odborů se podařilo získat pozornost nejednoho odvětví. Především toto autorské uskupení ukazuje, že náboženství má bez pochyby má dopady na jednotlivé ekonomiky zemí, stejně tak na lidskou psychiku, ale

i na politické názory. Toto je v publikaci mimo jiné několikrát zdůrazněno. (Artherton, Graham, & Steedman, 2010)

Další zajímavý výzkum zpracovali Rachel M. McCleary a Robert J. Barro, kteří se zabývají obousměrnou interakcí mezi ekonomikou a náboženstvím (nikoliv jen vliv náboženství na ekonomii, ale i ekonomie vliv na náboženství). Pokládají si zde otázku, jak míra religiozity ovlivňuje vlastnosti jedinců jako např. pracovní morálku, poctivost, spořivost. Na příklad bylo zjištěno, že čím silnější má jedinec víru v peklo, tím silnější má pracovní morálku. (McCleary & Barro, 2006)

Ve výzkumu R. J. Barroa bylo nutné změřit a stanovit religiozitu stejně jako v této diplomové práci (pouze jsou kladeny odlišné výzkumné otázky), proto byl tento výzkum v modifikované verzi použit pro tvorbu dotazů v dotazníkovém šetření a dále v jejich vyhodnocení (dále popsáno v následujících kapitolách).

V neposlední řadě je ještě důležité zmínit i výzkum M. R. Bennetta a Ch. J. Einolfa, který se zabývá vztahem náboženství a sociální solidaritou, resp. pomoci cizím lidem. Pánové Bennett a Einolf provedli rozsáhlé zkoumání na úrovni 126 zemí s cílem zařadit do vzorku všechna náboženství i malé náboženské skupiny. Nebylo vytvářeno unikátní dotazníkové šetření, ale byla použita dostupná data ze serveru Gallup, která byla následně analyzována a současně byly vyhodnocovány zformulované hypotézy. Tento výzkum dospěl k závěru, že věřící lidé mají tendence častěji pomáhat cizímu člověku než lidé bez víry. (Bennet & Einolf, 2017) Tento výzkum podporuje úvahu v této práci, že jsou věřící více altruističtí než lidé bez víry.

3. Dotazníkové šetření

Za účelem potvrzení nebo zamítnutí hlavní myšlenky této diplomové práce byl realizován kvantitativně orientovaný výzkum ve formě dotazníkového šetření. Před samotnou tvorbou struktury dotazníku byly stanoveny hypotézy, které mají být pomocí dotazování zamítnuty či nezamítnuty. Na základě těchto hypotéz jsou vytvořeny specifické dotazy a dotazník je rozdělen na několik dílčích sekcí, a to na otázky týkající se životní úrovně, dotazy směřující k hodnocení míry altruismu, dále pak stupeň religiozity a na konec socio-demografická část. Jednotlivé oddíly, jejich vysvětlení a konkrétní otázky jsou uvedeny v následujících podkapitolách 4.2. až 4.5. Všechny otázky jsou uzavřené, z čehož vyplývá, že respondent může volit pouze z několika nabízených možností, výjimku pak tvoří v socio-demografické sekci dotaz na věk, kde odpovídající vepisuje číslovku.

Cílem je porovnat získaná data od českých respondentů s odpověďmi od alžírských respondentů, kde je očekávána většina věřících muslimů. Za tímto účelem byly vytvořeny dvě verze dotazníků jedna česká a jedna arabská (arabská verze je pro zajímavost přiložena v příloze A), otázky a možné odpovědi jsou zcela totožné v obou verzích právě za účelem porovnatelnosti výsledných odpovědí.

Před samotným spuštěním dotazníkového šetření široké veřejnosti došlo k tzv. pilotáži. Česká verze dotazníku byla předložena třem potenciálním účastníkům dotazníkového šetření a stejně tak byla předložena i arabská verze třem potenciálním odpovídajícím. Tři lidé byli zvoleni, podle věku, tedy jeden zástupce ve věku 20-30 let, dále pak střední a důchodový věk. Cílem tohoto předvýzkumu bylo, aby byly dotazy pochopitelné pro jednotlivé generace. A také potvrzení, že možnosti odpovědí jsou dostatečně široké pro respondenty a ti nejsou nuceni pouze do jednostranných odpovědí, jak lze v některých dotazníkových šetřeních pozorovat. Před vyplněním dotazníku třemi respondenty za ČR a Alžírsko byly zodpovězeny dotazy za účelem sumarizace nutných úprav:

Jsou položené otázky pochopitelné?

Jsou otázky formulovány jednoduše a jsou pochopitelné?

Je potřeba některé otázky zkrátit?

Nenavádí položené otázky k určitým odpovědím nebo názorům?

Dotazníkové šetření

Potřebuje respondent konkrétní znalosti nebo vzdělání?

Je některá z otázek dvojsmyslná nebo je položena negativně?

Tyto návazné dotazy k dotazníkovému šetření byly následně konzultovány i se zkušebními respondenty a na základě jejich reakcí byly kladené dotazy mírně poupraveny, resp. došlo k úpravě formulace vět, aby byly lépe pochopitelné pro respondenty, avšak význam dotazů zůstal nezměněn. Stejně tak struktura jednotlivých sekcí nebyla měněna. Pevná struktura byla dodržena i po provedeném předvýzkumu, protože pilotáž neodhalila zásadní problémy. Hlavním důvodem, proč bylo nutné zachovat strukturu jednotlivých oddílů dotazníkového šetření je, že je potřebná k vyhodnocení stanovených hypotéz, podle nichž bylo dotazníkové šetření sestaveno.

Dotazníky byly sestaveny pomocí google forms a následně byl rozesílán pouze odkaz respondentům. Distribuce dotazníků byla prováděna metodou sněhové koule. Bylo osloveno několik prvních respondentů a ti pak byli požádáni o distribuci odkazu na dotazník dále svým přátelům, kolegům aj. dle svého uvážení. Tato řetězová metoda se řadí mezi nepravděpodobnostní výběry a byla zvolena, neboť takto lze dosáhnout relativně heterogenního vzorku respondentů. Vysoká různorodost u obou verzí dotazníků je následně pozorována ve věkové struktuře odpovídajících, ale také z hlediska vzdělání nebo v české verzi i v různých náboženstvích. Metoda sněhové koule je vcelku efektivní metodou pro získání většího počtu odpovědí, ale nejedná se o metodu, kdy se jednou zveřejní odkaz na dotazník a dá se očekávat tisíce odpovědí. Je nutné neustále jednotlivce vybízet, aby tento odkaz šířili dále. Přímý kontakt s respondentem se ukázal jako nejefektivnější za účelem žádosti o sdílení tohoto odkazu svým 5 přátelům nebo rodině. Předpokládá se, že z pěti přátel pak budou jen 2 kteří dotazník skutečně vyplní. Prosté sdílení odkazu na dotazníkové šetření na sociálních sítích vykazuje žádné nebo mizivé odezvy.

Před spuštěním daného dotazníkového šetření je vytyčen celkový cílový počet odpovědí, které jsou nutné k následnému zpracování a vyhodnocování dat. Vzhledem k tomu, že je nutné zajistit vypovídací hodnotu dat, a především získat dostatečné množství dat, které bude možné mezi sebou porovnávat, bylo stanoveno, že je nutné získat alespoň 100 respondentů vyznávajících islám a alespoň 100 respondentů vyznávajících křesťanství. Očekává se, že mezi respondenty budou také nevěřící, neboť dotazník bude šířen mezi Čechy a Alžírany. Počet nevěřících respondentů nebyl

stanoven. Pokud nebude dosaženo daného počtu odpovědí nebude možné data srovnávat či je jinak použít, protože by mohla být zkreslená oproti druhé verzi dotazníku (české nebo arabské). V případě nedostatku respondentů bude třeba distribuci dotazníků dále podpořit např. rozesláním odkazu přes sociální síť.

3.1. Hypotézy

Před samotnou tvorbou otázek v dotazníkovém šetření byly stanoveny následující hypotézy:

- a. Vysoká míra religiozity koreluje s vysokou mírou altruismu
- b. Míra altruismu je vyšší v Alžírsku než v ČR
- c. Alžířan má výrazně menší úspory než Čech
- d. Získání finančních prostředků je nezávislé na náboženství
- e. Subjektivní hodnocení životní úrovně je v Alžírsku nižší než v ČR
- f. Věřící lidé jsou všeobecně spokojenější se svojí životní úrovní než lidé bez náboženského vyznání
- g. Muslimové jsou se svým osobním životem spokojenější než křesťané
- h. V Alžírsku mají muži nad 44 let vyšší religiozitu než mladší muži

Důvody pro směřování hypotéz právě na altruismus jsou vysvětleny v podkapitole 3.3 *Sekce dotazníku „Míra altruismu“*. Hypotézy byly stanoveny před tvorbou otázek v dotazníkovém šetření z toho důvodu, aby byl dotazník pro respondenty krátký a jednoduchý, ale současně pro účely této diplomové práce dostatečně výtěžitelný a aby získaná data měla požadovanou vypovídací hodnotu.

3.2. Sekce dotazníku „Životní úroveň“

První sekce dotazníku je zaměřena na životní úroveň respondentů. V prvních třech otázkách se respondent vyjadřuje pocitově ke své životní úrovni. Je zřejmé, že jsou porovnávány dvě zcela odlišné ekonomiky i kultury států. Pokud tedy uvede Čech nadprůměrnou životní úroveň, lze si představit, že vlastní automobil, nemovitost ve

kteří žijí, a má možnost investovat do svých koníčků. Na druhou stranu nadprůměrně se může cítit Alžířan, který má na zaplacení nájmu a na úhradu stravy pro celou rodinu.

Kde ovšem můžeme pozorovat ekonomickou situaci domácností je v dotazech na úspory a na zakoupení vlastního bydlení. Jak je vysvětleno výše, dle islámské víry není možné půjčovat si peníze za úrok, tedy bankovníctví nefunguje tak, jak jsme zvyklí z evropského bankovního prostředí. Mnoho Alžířanů ani nemá bankovní účet a pokud disponují nějakými úsporami, tak je schovávají doma v hotovosti. Nemožnost získání hypotéky na bydlení zhoršuje životní situaci rodin a velmi často se setkáme s tím, že bydlí celá rodina s několika generacemi v jednom bytě, neboť pro mladé jedince nebo mladé rodiny není reálné získat dostatek prostředků pro koupi vlastní nemovitosti. Očekává se, že nejčastější odpovědi Alžířanů budou, že si půjčí peníze od příbuzných či přátel nebo varianta, že je pro ně zcela nereálné si vlastní nemovitost jakkoliv pořídit.

Krátkodobé úspory nebo žádné také naznačují horší ekonomickou situaci domácností. Toto se také samozřejmě promítá do jednání jednotlivců. Pokud už nějakou práci najdou, tak se jí snaží za každou cenu udržet a jsou placeni velmi málo, protože na jejich místo čeká dalších X uchazečů. Oproti tomu v České republice máme spíše tendenci hledat jiné uspokojujivé atributy, nejde nám jen o výši platu, ale často řešíme spokojenost, kolektiv, pracovní prostředí, prostředí společnosti, benefity, flexibilní pracovní dobu aj. Všechny tyto požadavky jsou v Alžírsku zcela nereálné. Často nebývá ani dopředu domluvena mzda, za kterou zaměstnanec bude pracovat, neboť dle místní alžírské mentality není vhodné mluvit o penězích, dokud zaměstnavatel neviděl, jak jedinec pracuje a za co ho má vlastně ohodnotit. Tento systém je v České republice nebo v jiných evropských státech téměř nepředstavitelný. Dále pokud přijde Alžířan o práci, neobdrží ze státního sociálního systému nic nebo téměř nic a vzhledem k minimálním úsporám bude pro takového jedince nebo celou rodinu velmi náročné přežívání dalšího období a bude se muset pravděpodobně obrátit na své přátele s žádostí o pomoc. Pro tuto sekci byla položena následující sada otázek.

Otázky:

Jak byste specifikovali svojí životní úroveň

Výrazně podprůměrná, spíše podprůměrná, průměrná, spíše nadprůměrná, výrazně nadprůměrná

Jste spokojený se svojí životní úrovní

Zásadně ne, spíše ne, ani/ani, spíše ano, zásadně ano

Jak jste spokojeni se svým životem

Zásadně ne, spíše ne, ani/ani, spíše ano, zásadně ano

Na jak dlouho vám vydrží úspory, pokud přijdete o práci

úspory nemám, 1 měsíc, 2 měsíce, 3 měsíce, 6 měsíců, více měsíců

Pokud si budete chtít koupit vlastní bydlení, jak získáte finanční prostředky

Pomůže mi rodina/přátelé, Úspory, Půjčím si v bance, Není to pro mě reálné

3.3. Sekce dotazníku „Míra altruismu“

Měřit altruismus ve spojitosti s hlavní otázkou, zda má náboženství vliv na ekonomiku domácností se může zdát na první pohled mírně nelogické, ale následující vysvětlení úvahy jistě tuhle volbu dostatečně objasní.

Hlavní předpoklad, že náboženství ovlivňuje ekonomiku domácností plyne z toho, že jsou země, jako v tomto případě sledované Alžírsko, kde lidé jednají na základě náboženské nauky v každodenním běžném životě. Je předpoklad, že člověk, který je tedy konstantně učen, aby pomáhal svému bratrovi či sestře ve víře, bude ve svém jednání vykazovat výrazně vyšší míru altruismu než člověk, který nenásleduje žádný náboženský směr, je nevěřící nebo dokonce ateista. Právě ctižádostivé či altruistické jednání může hluboce ovlivnit finanční situaci nebo ekonomiku jednotlivců, rodin i celého státu.

Příkladem takového altruistického jednání v Alžírsku je, když půjde muž nakoupit potraviny pro svoji rodinu na trh, ale nebude mít na zaplacení. Protože má hlad on i jeho rodina a prodávající je učen, že potřebným se musí pomáhat, tak mu platbu za jídlo odpustí a řekne mu, že zaplatí příště. Muž sice odchází spokojen domů s jídlem, ale současně také s dluhem. Všechny tyto dluhy pokryje hned jak mu přijde výplata a aby mohl přežít další měsíc, bude muset jednat stejně, tedy opět nakupovat na dluh, čímž si výrazně snižuje možnosti, dostává se do jakési formy dluhové pasti a není pro něj reálné, jakkoliv zlepšit životní úroveň své rodiny. Jeho jednou nadějí jsou jeho děti, kteří mu s finanční situací pomůžou až budou moci být také výdělečně činní. Jak ale tohle jednání ovlivní prodejce? Prodejce dá několika kupujícím na dluh potraviny a v konečném důsledku ovšem zjistí, že sám nemá na úhradu za zboží svému

dodavateli, a tak opět vyjednává způsob dodání potřebných potravin s odkladem platby, tedy opět na dluh. Takto je možné v příběhu pokračovat ve spirále nekonečně dlouho. Otázkou ovšem zůstává, zda lze tuto situaci vyhodnotit jako prosociální jednání obchodníka nebo naopak velmi ctižádostivé a individualistické jednání zákazníka, který nakupuje potraviny, aniž by měl na zaplacení?

Z tohoto příkladu je jasné, že právě altruistické chování v obchodě a v ekonomice všeobecně je spíše na škodu všem účastníkům. Protože toto jednání nepozorujeme ve vyspělejších zemích nabízí se otázka, proč to v České republice funguje jinak než v Alžírsku? V České republice přeci není běžné, že by zákazník pořídil cokoli s ústním příslibem, že někdy v budoucnu peníze donese a dluh uhradí. Český zákazník by ani tuhle variantu v obchodě nebo na trhu prodávajícímu nenavrhl, protože nepředpokládá, že by na to druhá strana přistoupila. Současně automaticky předpokládá právě sobeckost prodávajícího a ví, že by takový návrh byl zamítnut, protože sám obchodník přece musí platit účty svým dodavatelům a tak dále. A je toto vlastně sobeckost obchodníka nebo naopak prosociální jednání zákazníka, který jde do obchodu vždy jen pokud má na zaplacení? Na tyto položené otázky by měly být odpovědi o něco jasnější po provedeném vyhodnocení dotazníkového šetření pro tuto sekci.

Důležitost altruismu při spojitosti zkoumání ekonomického chování jedinců je zmiňována i v provedených výzkumech v kapitole 2.3. *Ekonomie a náboženství*.

Pro měření míry altruismu neexistuje žádná exaktní metoda jako např. když je měřena průměrná výška jedinců nebo když se vyhodnocují nejteplejší dny v dané lokalitě atd. U míry altruismu není operováno s žádnými všeobecně známými hodnotami a vše je závislé a cítění každého odpovídajícího. Po provedení rešerše jednotlivých metod a byla zvolena metoda, kterou ve svém článku popisují Ryan O. Murphy a spol. Tento článek je zaměřen na nejnovější metodu měření sociální hodnotové orientace (social value orientation – dále jen SVO) lidí. Ve svém pojednání popisuje Ryan O. Murphy a spol., že se jednotlivci rozhodují vždy podle vlastní individuální motivace a snaží se tak míru altruismu měřit právě z hlediska tohoto individuálního vnímání. (Murphy, Ackermann, & Handgraaf, 2011)

Tato metoda měření je zcela dostatečná pro výzkum v této diplomové práci, protože tato práce není primárně zaměřena na zkoumání sociálně hodnotové orientace,

ale je zde nutné využít data získaná z tohoto měření, aby bylo možné je zasadit do širšího kontextu. Mario Schlemmer napsal velmi kritický článek právě k metodě měření SVO, kterou popisuje Murphy a spol. Zde je nutno podotknout, že výtky a rozpory, které uvádí M. Schlemmer mohou být na překážku pouze pro vědecké zkoumání, které se zabývá detailně sociální hodnotovou orientací jedinců. Pro uvedení příkladu výtky M. Schlemmer poznamenává, že měření vytvořené Murphym jsou předpojatá, především proto, že respondent není nucen obětovat příliš vysokou částku ze svého dědictví. Pokud by byl donucen obětovat více, pak by člověk původně prosociální mohl být označen za spíše individualistický typ. (Schlemmer, 2022) Jaká je potom správná výše obětované částky a skutečně by to mělo tak silný vliv na změnu výstupu ve smyslu zcela jiného osobnostního typu? Po zvážení kritického článku M. Schlemmera bylo vyhodnoceno, že tyto spekulace nejsou relevantní pro zkoumání vlivu náboženství na ekonomickou situaci domácností, a proto byla sociálně hodnotová orientace respondentů měřena pomocí výzkumu Murphyho a spol.

Pro respondenta je připravena jedna otázka o rozdělení dědictví a sada šesti různých možností. Zásadní podstatou tohoto přístupu je, že respondent nevidí, jaké další volby rozdělení dědictví následují, postupně tedy vybírá z možností, které momentálně vidí, což bylo zabezpečeno při tvorbě elektronického dotazníku. Otázka je formulována tak, že je rozdělováno dědictví po vzdáleném příbuzném a současně se toto dědictví rozděluje s někým koho respondent nezná. Cílem takovéto formulace je, aby měl odpovídající možnost abstrahovat od citových vazeb a společenských klišé, které se váží k blízkým příbuzným jako např. rodiče, sourozenci atd. a předpokládá se, že bude z odpovědí znatelná všeobecná míra altruismu jedince. V této části je položena pouze jedna otázka a respondent postupně rozděluje finanční částku v šesti samostatných odpovědích.

Otázka:

Představte si následující situaci: vzdálený příbuzný Vám odkázal část svého majetku. Dědictví ovšem není stejná částka, ale je proměnlivá podle toho, jak se Vy rozhodnete podělit s dalším dědicem (neznáte ho, žije v nějaké jiné zemi). Z následujících možností vyberte jednu, jak se podělíte s dalším dědicem.

1. Vybrat z možností:

Pro mě 850 000 Kč, pro něj 850 000 Kč

Dotazníkové šetření

Pro mě 850 000 Kč, pro něj 760 000 Kč

Pro mě 850 000 Kč, pro něj 680 000 Kč

Pro mě 850 000 Kč, pro něj 590 000 Kč

Pro mě 850 000 Kč, pro něj 500 000 Kč

Pro mě 850 000 Kč, pro něj 410 000 Kč

Pro mě 850 000 Kč, pro něj 330 000 Kč

Pro mě 850 000 Kč, pro něj 240 000 Kč

Pro mě 850 000 Kč, pro něj 150 000 Kč

2. Vybrat z možností:

Pro mě 850 000 Kč, pro něj 150 000 Kč

Pro mě 870 000 Kč, pro něj 190 000 Kč

Pro mě 890 000 Kč, pro něj 240 000 Kč

Pro mě 910 000 Kč, pro něj 280 000 Kč

Pro mě 930 000 Kč, pro něj 330 000 Kč

Pro mě 940 000 Kč, pro něj 370 000 Kč

Pro mě 960 000 Kč, pro něj 410 000 Kč

Pro mě 980 000 Kč, pro něj 460 000 Kč

Pro mě 1 000 000 Kč, pro něj 500 000Kč

3. Vybrat z možností:

Pro mě 500 000 Kč, pro něj 1 000 000Kč

Pro mě 540 000 Kč, pro něj 980 000 Kč

Pro mě 590 000 Kč, pro něj 960 000 Kč

Pro mě 630 000 Kč, pro něj 940 000 Kč

Pro mě 680 000 Kč, pro něj 930 000 Kč

Pro mě 720 000 Kč, pro něj 910 000 Kč

Pro mě 760 000 Kč, pro něj 890 000 Kč

Pro mě 810 000 Kč, pro něj 870 000 Kč

Pro mě 850 000 Kč, pro něj 850 000 Kč

4. Vybrat z možností:

Pro mě 500 000 Kč, pro něj 1 000 000Kč

Dotazníkové šetření

Pro mě 540 000 Kč, pro něj 890 000 Kč

Pro mě 590 000 Kč, pro něj 790 000 Kč

Pro mě 630 000 Kč, pro něj 680 000 Kč

Pro mě 680 000 Kč, pro něj 580 000 Kč

Pro mě 720 000 Kč, pro něj 470 000 Kč

Pro mě 760 000 Kč, pro něj 360 000 Kč

Pro mě 810 000 Kč, pro něj 260 000 Kč

Pro mě 850 000 Kč, pro něj 150 000 Kč

5. Vybrat z možností:

Pro mě 1 000 000 Kč, pro něj 500 000Kč

Pro mě 940 000 Kč, pro něj 560 000 Kč

Pro mě 880 000 Kč, pro něj 630 000 Kč

Pro mě 810 000 Kč, pro něj 690 000 Kč

Pro mě 750 000 Kč, pro něj 750 000 Kč

Pro mě 690 000 Kč, pro něj 810 000 Kč

Pro mě 630 000 Kč, pro něj 880 000 Kč

Pro mě 560 000 Kč, pro něj 940 000 Kč

Pro mě 500 000 Kč, pro něj 1 000 000 Kč

6. Vybrat z možností:

Pro mě 1 000 000 Kč, pro něj 500 000Kč

Pro mě 980 000 Kč, pro něj 540 000 Kč

Pro mě 960 000 Kč, pro něj 590 000 Kč

Pro mě 940 000 Kč, pro něj 630 000 Kč

Pro mě 930 000 Kč, pro něj 680 000 Kč

Pro mě 910 000 Kč, pro něj 720 000 Kč

Pro mě 890 000 Kč, pro něj 760 000 Kč

Pro mě 870 000 Kč, pro něj 810 000 Kč

Pro mě 850 000 Kč, pro něj 850 000 Kč

3.4. Sekce dotazníku „Míra religiozity“

V první otázce této části respondent odpovídá, zda je věřící či nikoliv a pokud je věřící, tak jaká je jeho víra. Dotaz, zda je odpovídající věřící je tzn. filtrační otázka a pokud je zvolena možnost bez vyznání, pak respondent celou tuhle sekci přeskočí a pokračuje už jen socio-demografickými otázkami. Základní volbou náboženství je islám, křesťanství a judaismus. Důvodem je, že se v Alžírsku předpokládá převážně Islám a v České republice především křesťanství (konkrétní církve není relevantní), ale zůstává zachována možnost zvolit jiné náboženství v rámci komfortu jednotlivých respondentů, ale předpokládá se, že další náboženské skupiny nebudou významně zastoupené, a proto budou pravděpodobně z dalších výpočtů vyloučeny. Jíž při vytváření dotazníkového šetření byla uvažována pouze dvě náboženství, tj. křesťanství a islám. Pokud nebude další náboženská skupina významně zastoupena, pak se s odpověďmi těchto respondentů nebude dále pracovat. Otázka, jak často respondent čte Korán nebo Bibli, je takto konstruována, protože se nepředpokládá jiný náboženský směr v daných zemích, dotaz tedy není směřován na jiné svaté knihy.

Je nutné pochopit, že v této sekci nejsou otázky směřovány k náboženství jako takovému, ale měří se stupeň daného náboženství neboli míra religiozity. Pro téma této diplomové práce není relevantní dotazování na to, zda jedinec slaví náboženské svátky, zda vykonává rituální duchovní očistu nebo zda následuje veškerá pravidla, které mu náboženský směr přikazuje. S jistotou by bylo přínosné a velmi zajímavé z pohledu ekonomiky jednotlivých muslimských zemí dále tento výzkum rozšířit o výše uvedené témata a např. se zabývat chováním spotřebitele v období Ramadánu. Výše uvedené dotazy mohou být také velmi intimní a respondent by měl tendenci odpovědi zkruslovat nebo naopak dotazník nedokončit, což je také jeden z důvodů, proč od této tematiky bylo abstrahováno. Chování jedince je vystiženo sekci dotazováním na altruismus, což je pro tento výzkum dostačující. Současně lze většinu informací vzhledem k pravidlům vyznávání víry, které se váží k dané víře, nastudovat přímo v Bibli nebo v Koránu a dalších podpůrných náboženských textech a není třeba se na ně dotazovat v dotazníkovém šetření.

Míra religiozity je stejně jako míra altruismu obtížně měřitelná. Byl tedy zvolen podobný přístup, který ve svém výzkumu popisuje Robert J. Barro a Rachel

M. McCleary. Tento empirický výzkum se věnuje vlivu náboženství a ekonomickému růstu a spojuje dopady praktikování náboženství na ekonomický růst. Jsou zde využívány data z národních statistických úřadů o náboženství a byla zjištěna silná korelace mezi přesvědčením o existenci nebe a pekla s pozitivním ekonomickým růstem. Oproti tomu samotná skutečnost návštěvnosti kostelů ekonomický růst ovlivňuje spíše negativně. Toto je pravděpodobně dáno tím, že v mnoha zemích se do kostelů a jiných náboženských svatostánků chodí často ke splnění společenské povinnosti nikoliv kvůli silnému vnitřnímu přesvědčení. (McCleary & Barro, 2006)

Na základě výše uvedené úvahy byla zformována sada sedmi otázek, které jsou směřovány na vykonávání náboženských praktik jedince, bez ohledu na povinnosti, které z daného náboženství vychází. Jinak řečeno, není v zájmu této diplomové práce zkoumat, jak jsou jednotlivci poctiví v praktikování své víry. Předmětem dotazů je spíše zjistit, jak dalece jsou tyto lidé o své víře přesvědčeni a ovlivňuje to jejich každodenní jednání.

Otázky:

Náboženství

bez vyznání, křesťanství, islám, judaismus, jiné

Jak často se modlíte

Nikdy, jednou za měsíc, jednou týdně, několikrát týdně, jednou denně, několikrát denně

Jak často čtete Korán nebo Bibli

Nikdy, jednou za měsíc, jednou týdně, několikrát týdně, jednou denně, několikrát denně

Věříte v Boha

Ano; možná nebo ne

Věříte v posmrtný život

Ano; možná nebo ne

Věříte v anděly

Ano; možná nebo ne

Věříte v soudný den

Ano; možná nebo ne

3.5. Sekce dotazníku „Socio-demografie“

Jak je zvykem u dotazníkových šetření, tak i zde je na konci dotazování uvedena socio-demografická sekce. Důvodem je zpřesnění výsledných dat např. pokud odpovídá Alžířan, který ovšem ve své zemi nežije, je takový respondent z celkového výzkumu vyloučen, protože by mohl zkreslovat výsledky, pokud žije v jiné rozvojové zemi nebo naopak ve výrazně ekonomicky silnější zemi.

Dále zde máme dotazy na věk a pohlaví. U věku je vyžadována odpověď číslovkou z toho důvodu, aby bylo možné dále s touto kardinální veličinou pracovat. Především je takto možné vyhodnotit hypotézu, že muži nad 44 let mají výrazně vyšší míru religiozity než mladší muži. Právě věk je jediná otevřená otázka, která je v dotazníkovém šetření použita a částečně otevřenou otázkou jsou také dotazy na národnost a místo, kde respondent žije. V případě, že odpovídající zvolí jinou možnost než ČR nebo Alžírsko, pak může dopsat jinou variantu neuvedenou v nabízeném seznamu. U těchto typů dotazů byly použity otevřené nebo částečně otevřené otázky, protože se nepředpokládá, že by respondent odpovídal zcela irelevantně a pokud ano, budou všechny jeho odpovědi z dalších výpočtů vyloučeny.

V tomto oddílu jsou zjišťovány následující charakteristiky.

Pohlaví

Muž, žena, nechci uvádět

Věk

Zapsat číslici

Status

Studuji, Pracuji, Jsem žena/muž v domácnosti, Jsem v důchodu

Nejvyšší dosažené vzdělání

Základní, Středoškolské, Vysokoškolské

Jaká je vaše národnost

Alžírská, Česká, Jiná uveďte

Kde žijete

Alžírsko, ČR, jinde uveďte

4. Vyhodnocení dotazníkového šetření

Pro zajištění vypovídajících dat bylo stanoveno, že je nutné mít ze skupiny věřících muslimů 100 respondentů a současně alespoň 100 křesťanů. Toto bylo naplněno a celková data lze vyhodnotit. Příklad, kdy bylo nedostatek respondentů v jedné z náboženských skupin skutečně nastal. Jednalo se o příliš nízký počet křesťanů, a proto bylo dotazníkové šetření cíleně distribuováno mezi křesťanské skupiny v České republice pomocí sociálních sítí. Získané počty odpovědí jsou zobrazeny v tabulce 1: *Struktura respondentů*. Z dalších výpočtů bylo vyřazeno 15 respondentů, protože se jedná o věřící, kteří vyznávají jinou víru než islám nebo křesťanství a tato varianta není pro stanovenou problematiku relevantní.

Tabulka 1: Struktura respondentů

	Celkem	Muži	Ženy	Pohlaví neuvedeno
Bez vyznání	79	33	39	7
Islám	109	61	45	3
Křesťanství	192	73	117	2
Vyřazeno	15	nerelevantní	nerelevantní	nerelevantní

Zdroj: Vlastní zpracování, 2024

Při vyhodnocení byly odpovědi rozčleněny do jednotlivých sekcí, které přibližně odpovídají původnímu rozvržení dotazníkového šetření a ekvivalentně k tomu byly vytvořeny podkapitoly s názvy:

- Sociální hodnotová orientace (SVO)
- Úspory
- Životní úroveň – hodnocení
- Životní úroveň – spokojenost
- Osobní život – spokojenost
- Míra religiozity

Vyhodnocení dotazníkového šetření

Poslední podkapitolou je vyhodnocení hypotéz, kde jsou stanovené hypotézy sumárně sepsány a vyhodnoceny ve smyslu zamítnuto/nezamítnuto. Toto slouží k získání rychlého přehledu a orientaci ve vyhodnocení provedeného šetření. Detailní komentáře a úvahy jsou pak poskytnuty v příslušných sekcích.

Jednotlivé sekce jsou analyzovány pomocí jednotlivých statických metod, které jsou dále popsány.

Analýza rozptylu (jinak také ANOVA) jde dle docenta Javůrka a profesora Taufera o značně užitečnou, a přitom poměrně jednoduchou metodu zpracování dat. Tuto metodu najdeme v Excelu nebo v dalších statistických softwarech obvykle pojmenovanou jako ANOVA (analysis of variance). (Javůrek & Taufer, 2019)

Analýza rozptylu může být prováděna na několika různě strukturovaných datech a podle typu dat je pak daná analýza obvykle nazývána:

- Jednofaktorová analýza rozptylu se aplikuje pokud je k dispozici pouze jeden faktor a lze tedy vytvořit jednoduchou kombinaci, například lze uvést faktor víra a kombinace odpovědí jsou jen věřící a nevěřící.
- Dvoufaktorová analýza rozptylu je použita v případech, kdy jsou zkoumány dva faktory. Při aplikaci na realizované dotazníkové šetření v této diplomové práci lze uvést příklad dvou faktorů, kdy jedním faktorem je skutečnost, zda je respondent věřící a druhým faktorem je jakou víru vyznává. Pokud je uvažováno, že lze zvolit pouze odpovědi typu křesťanství, islám nebo jiné náboženství, tak může vzniknout kombinace čtyř skupin.
- Vícefaktorová analýza rozptylu je realizována v situacích, kde je faktorů více než dva. Dobrým příkladem použití této vícefaktorové analýzy je právě realizované dotazníkové šetření v sekci míry altruismu, kde respondent mohl zaznamenat různé kombinace přerozdělení dědictví.

Analýzu rozptylu je možné realizovat pouze na normálně rozložené a nezávislé hodnoty, které mají srovnatelný rozptyl, a protože tato podmínka byla u většiny následujících sekcí splněna, je test vícefaktorové analýzy rozptylu aplikován.

P-hodnota je v následujících testech vždy zmiňována, protože tento jednoduchý ukazatel má značně vysokou vypovídací hodnotu o testovaném vzorku a slouží pro

velmi rychlou orientaci ve statistickém vyhodnocení výsledků. Co ale tato hodnota reprezentuje? Jde o ukazatel, který popisuje, jak je pravděpodobné, že bude stanovená statistická nulová hypotéza vyvrácena. Tato nulová hypotéza je obvykle formulována takto: mezi jednotlivými skupinami není žádný rozdíl. Pro P-hodnotu se obvykle používá hladina významnosti 95 % a tato hladina byla použita i v následujících výpočtech. Pokud je P-hodnota nižší než 5 %, číselně vyjádřeno jako 0,05, pak se nulová hypotéza zamítá. Zjednodušená interpretace P-hodnoty aplikovaná pro provedené dotazníkové šetření je taková, že lze prohlásit následující: v případě, kdy je P-hodnota nižší než 0,05, pak se odpovědi jednotlivých náboženských skupin liší a pokud je P-hodnota vyšší než 0,05, pak se odpovědi náboženských skupin neliší. Ve vyhodnocení jednotlivých sekcí dotazníků lze pozorovat velmi častou vysokou P-hodnotu (nad 0,05) u kombinace respondentů křesťanů a lidí bez vyznání. Naopak velké odlišnosti (P-hodnota pod 0,05) lze pozorovat mezi islámem a ostatními skupinami.

Tukeyho test rozsahu je jeden z dalších statistických testů, který byl použit pro doplnění výsledků z analýzy rozptylu a jedná se v podstatě o obnovu Studentova t-testu. Tento test je používá k porovnání průměrů všech možných dvojic ve vybraných souborech a identifikuje rozdíly mezi porovnanými průměry. (NIST/SEMATECH e-Handbook of Statistical Methods, 2023)

Pro lepší pochopení lze uvést aplikaci Tukeyho testu na vyhodnocení tohoto dotazníkového šetření, kdy test porovná každou variantu odpovědi za respondenta z dané náboženské skupiny s každou jinou variantou odpovědi za respondenta v porovnávané skupině. Pro aplikaci Tukeyho testu je důležité porovnávat stejný nebo přibližně stejný počet odpovědí. Vzhledem k tomu, že lze provádět Tukeyho test i pro nesteré velikosti vzorků, bylo použití tohoto testu v následujících výpočtech vyhodnoceno jako relevantní. Pro výpočty mezi jednotlivými náboženskými skupinami je toto rozhodnutí důležité, protože nebylo dosaženo stejného počtu odpovědí pro každou porovnávanou skupinu. Byla použita obměna Tukeyho testu, která se značí jako HSD (honest significant difference) a je právě využívána, pokud není dosaženo stejného počtu pozorování v jednotlivých skupinách. Tento test opět vyhodnocuje statistickou nulovou hypotézu, která zní, že se střední hodnoty jednotlivých testovaných sad neliší. Pro každý provedený Tukeyho test ve vyhodnocení jednotlivých sekcí dotazníků je vytvořena tabulka, která reprezentuje výsledky. Zde je zobrazena P-hodnota, která je

Vyhodnocení dotazníkového šetření

přizpůsobena testovému kritériu, dle Tukeyho testu. Z výše uvedeného vyplývá, že je možné se ve výsledcích velmi rychle zorientovat a konstatovat, zda se odpovědi jednotlivých testovaných skupin liší či nikoliv.

Fisherův exaktní test a Pearsonův chí-kvadrát test se řadí mezi tzv. dichotomické testy, tedy jde o porovnání pouze dvou částí. Jako častý příklad dichotomie se uvádí možnosti ano/ne nebo 1/0.

Fisherův exaktní test zobrazuje náhodné veličiny, které mohou nabývat pouze dvou možných variant (dichotomie). Pokud jsou výsledky tohoto testu zobrazeny v tabulce, stejně jako je to viditelné v sekci vyhodnocení úspor, pak velmi rychle poskytují pochopení odpovědi jednotlivých skupin. Statistická nulová hypotéza pro tento test zní, zda jsou sledované veličiny nezávislé. Jinými slovy lze konstatovat, že pokud je výsledná hodnota P-hodnota tohoto testu menší než 0,05 (při hladině významnosti 95 %), pak je mezi jednotlivými řádky v tabulce rozdíl. Vzhledem k tomu, že řádek reprezentuje vždy zvolenou skupinu (islám, bez vyznání a křesťanství), pak lze dále tuto hodnotu interpretovat jako rozdíly mezi odpověďmi jednotlivých skupin. Tento test je používán pouze v oddílu úspor, protože ostatní odpovědi v dalších sekcích nevyhovují svojí povahou definici dichotomie, a proto jej nelze jinde aplikovat.

Pearsonův chí-kvadrát test, jak již bylo popsáno výše, jedná se také o dichotomický test a v tomto případě jde o srovnání rozložení hodnot dvou skupin. Výsledné odpovědi jsou opět prezentovány v tabulce, kdy řádek reprezentuje jednu konkrétní skupinu respondentů. Statistická nulová hypotéza zní, že jsou náhodné veličiny jednotlivých souborů nezávislé. Pokud je výsledná P-hodnota tohoto testu nižší než 0,05 při hladině významnosti 95 %, pak je možné tento výsledek interpretovat jako lišící se, tedy na sobě nezávislé odpovědi respondentů. P-hodnota vyšší než 0,05 při hladině významnosti 95 % tedy říká, že se jednotlivé rozložení hodnot neliší a lze usuzovat jistou závislost. Ve vyhodnocení úspor se lze opět setkat s podobnými odpověďmi ze skupin odpovídajících jedinců bez vyznání a křesťanů, ovšem přívrženci islámu jsou vždy nezávislé. Jinými slovy je jakákoliv kombinace skupin s muslimy vždy výsledná P-hodnota nižší než 0,05 při hladině významnosti 95 %.

Následující testy se řadí mezi neparametrické testy. Všeobecně lze konstatovat, že takovýto test zkoumá širší vlastnosti zvoleného souboru dat, resp. se test již nezabývá střední hodnotou, ale mediánem. Wilcoxonův i Kruskal-Wallisův test lze považovat za

relativně triviální, ale přesto poskytuje z hlediska vyhodnocení dat důležitý statistický náhled na zpracovávaný vzorek respondentů.

Wilcoxonův pořadový test porovnává hodnoty vůči mediánu. Základním předpokladem tohoto testu jsou seřazená data dle velikosti a z toho následně vychází i úvaha, že součet hodnot větších než medián a menších než medián, jsou přibližně stejné. Dále se pomocí vzorce vypočte hodnota testovací charakteristiky a ta se následně porovná s hodnotami Wilcoxonova testu při stanovené hladině významnosti. Pro výpočet dotazníkového šetření realizovaného k této diplomové práci byla použita obnova Wilcoxonova pořadového testu, tj. Wilcoxonův párový test, kde pořadí dat nelze jednoduše stanovit, proto se řadí až rozdíly jednotlivých párových dat. Nulová hypotéza pro tento test opět zní, zda se jednotlivé soubory liší či nikoliv, a takto lze pohotově vyhodnotit, zda se jednotlivé náboženské skupiny v nejčastějších hodnotách odpovědí liší či nikoliv. V následujících sekcích lze pozorovat, že se islám od ostatních skupin odlišuje, kdežto kombinace respondentů bez vyznání a křesťanů se obvykle téměř neliší. Toto je dáno s velmi vysokou pravděpodobností skutečností, že respondenti z České republiky se rozdělují do skupiny křesťanů a lidí bez vyznání. Ale Alžířané jsou obvykle i muslimové a do odpovědí jednotlivých skupiny tedy vstupuje i celková společenská atmosféra a ekonomická úroveň v dané zemi, kterou nelze při takovémto dotazníkovém šetření ignorovat.

Kruskal-Wallisův test je v podstatě jen jiný pohled na Wilcoxonův párový test, resp. jde o jeho zobecnění a dále je to také neparametrická obnova analýzy rozptylu. Neparametrický test všeobecně zkoumá širší vlastnosti zvoleného souboru dat.

Kruskal-Wallisův test opět poskytuje odpověď na nulovou hypotézu naformulovanou takto: pořadové mediány se neliší. Pro jednotlivé páry skupin respondentů lze rychle vyhodnotit, které mediány se liší a které nikoliv. Opět je výstup posuzován při hladině významnosti 95 % tzn. pokud je číselný výsledek menší než 0,05, pak lze konstatovat, že se pořadové mediány liší.

Každá sekce obsahuje zobrazení **funkce hustoty pravděpodobnosti** a **krabicového grafu** (jinak také boxplot). Docent Javůrek a profesor Taufer ve své publikaci výborně popisují zobrazení pomocí krabicového grafu a sdělují, že se jedná o pohled, jak jsou data rozptýlena. Současně krabicový graf ukazuje údaje o mediánu, kvartilech a vnitřních hradbách. Dále jsou v tomto pohledu zobrazeny i odlehlé

hodnoty, které se nacházejí mimo vnitřní hradby a ty jsou následně zobrazeny jako tečky. (Javůrek & Taufer, 2019)

Funkce hustoty pravděpodobnosti zobrazuje rozložení odpovědí jednotlivých respondentů kolem střední hodnoty. V jednotlivých grafech je střední hodnota vždy označena přerušovanou čarou, ale lze ji také jednoduše identifikovat pomocí maxima na zobrazené křivce. Pomocí směrodatné odchylky je pak zjištěno odchýlení odpovědí vpravo i vlevo od střední hodnoty. Špičatost v zobrazované pravděpodobnostní funkci hustoty indikuje, jak moc jsou hodnoty kolem střední hodnoty koncentrované. Vzhledem k tomu, že funkce hustoty pravděpodobnosti i krabicový graf vizuálně demonstrují kombinace výpočtů aplikovaných v jednotlivých sekcích, jsou zařazeny vždy na konec dané sekce. Ovšem toto grafické znázornění vyhodnocení výsledků je pro čtenáře velmi užitečné pro rychlou orientaci v odpovědích jednotlivých skupin.

Tyto dva grafy zobrazují obdobné informace, pouze se jedná o jiný pohled, a proto jsou vždy zobrazovány vedle sebe. Otočením krabicového grafu o 90 stupňů je dosaženo zobrazení funkce hustoty.

Následující podkapitoly se zabývají vyhodnocením jednotlivých sekcí dotazníkového šetření. Zajímavostí, která vyplynula z dotazníkového šetření je skutečnost, že muslimové jsou výrazně religióznější než křesťané. Jinak řečeno křesťané nejsou tolik radikální v následování své víry a ani nejsou o některých skutečnostech uvedených v Bibli zcela přesvědčeni. Oproti tomu muslimové jsou vysoce religiózní a pokud někdo prohlásí, že je muslim, tak se všim všudy tj. modlí se pravidelně několikrát denně, věří na koncept nebe a peklo atd. U takto silně věřících lidí lze očekávat, že budou i každodenní chování a jednání přizpůsobovat své víře. Zjištěná míra religiozity u testovaných muslimů je detailně popsána v kapitole 5.6. *Vyhodnocení míry religiozity*. Významné odlišnosti v ekonomickém chování, resp. rozhodování jedinců v Česku a Alžírsku jsou velmi dobře pozorovatelné v kapitole 5.2. *Vyhodnocení úspor*, kde jsou detailně analyzovány statistické výpočty ze získaných odpovědí z provedeného dotazníkového šetření.

4.1. Vyhodnocení SVO

Pro připomenutí jde o sekci dotazníku, kde respondent rozděluje dědictví po vzdáleném příbuzném s dalším dědicem, kterého respondent nezná. Hodnoty jsou obdobné jako v Murphyho studii, pouze částky byly v českém dotazníkovém šetření vynásobeny hodnotou 10 000 a byly převedeny na české koruny. Dále v alžírském dotazníkovém šetření byla hodnota v českých korunách vynásobena 6 a převedena na alžírské dináry⁸. Důvodem těchto přepočtů měn je, aby situace působila pro dotazovaného v dané zemi co nejvěrněji, a především aby nebyla rozdělována příliš nízká nebo naopak příliš vysoká částka. Příliš vysoká částka jako např. 100 mil. korun českých (dále jen CZK) by pro české odpovídající mohla působit příliš nedosažitelně a hrozilo by, že odpovědi nebudou reálně odrážet míru altruismu jedince, protože by se rozhodoval o velmi hypotetické a těžko představitelné situaci. Toto samozřejmě platí i pro Alžírany a jejich alžírské dináry. Problematické, ale mohou být i příliš nízké hodnoty, který jednotlivec rozděluje, protože pak by mohl být vyvolán pocit nedůležitosti a respondenti by mohli mít snahu dědictví laxně rozdělovat. Příklad takovéto nízké hodnoty je 1 000 CZK. Současně bylo snahou zachovat podobné hodnoty mezi českými i alžírskými respondenty, aby byly výstupy jednotlivých odpovědí mezi sebou porovnatelné.

SVO byla vyhodnocena stejnou metodou jako je popsáno v Murphyho studii. Odpovědi v této sekci nebylo nutné převádět na číselné hodnoty, protože již čísla obsahují a tato čísla reprezentují i způsob vyhodnocení. Z toho vyplývá, že čím vyšší hodnotu přidělí respondent sobě (a někdy o to méně příbuznému), tím je více ctižádostivý a čím větší hodnotu přiřadí příbuznému (a někdy o to méně sobě), tím je více prosociální. Ne ve všech jednotlivých odpovědích v této sekci se musí respondent vzdát svého dílu, aby díl druhému dědici zvýšil jeho podíl.

Murphy a spol doporučují toto měření provádět na papíře nebo elektronicky pomocí posuvníku, který odpovídající umísťuje podle toho, jak bude dědictví rozdělovat mezi sebe a vzdáleného příbuzného. Pokaždé je rozdělení finanční částky konstruováno trochu jiným poměrem, a proto je naprosto zásadní, aby respondent dopředu neviděl další otázku. Toto bylo zajištěno pomocí google forms tak, že se další otázka zobrazila teprve po zodpovězení té předchozí. Měření nebylo realizováno vizuálně pomocí

⁸ Použit kurz 6 pro CZK/DZD

Vyhodnocení dotazníkového šetření

posuvníku (tato možnost není součástí platformy google forms), ale respondent vybíral z možností stejně jako kdyby posuvníkem pohyboval. Výhodou takového typu měření je jeho vysoké rozlišení, protože jednotlivými poměry v každé otázce lze získat velmi dobré hodnoty k měření, které následně pomáhají celkově téma SVO lépe vyhodnotit. Jiné metody zabývající se měřením SVO jsou často zaměřeny na kategorické úrovně, což poskytuje omezující data, a i následné možnosti výpočtů na těchto datech jsou omezené. Stejně jako v Murphyho výzkumu i v této diplomové práci byl použit graf hustoty pro zobrazení výsledků. (Murphy, Ackermann, & Handgraaf, 2011)

Z výpočtů v této sekci vyplývá, že přívrženci islámu jsou výrazně více ctižádostiví, než jsou křesťané a respondenti bez vyznání. Tato skutečnost soutěživosti alžírských muslimů byla potvrzena několika statistickými testy a je zřejmá z hodnot mediánů, průměrů a středních hodnot jednotlivých skupin zobrazených v tabulce 2: *Statistika SVO*. Směrodatná odchylka u muslimů je 5,96 kdežto u křesťanů 4,89 a stejně tak průměrná hodnota odpovědí muslimů je 35,7 a u křesťanů je to 40,2. Rozdíly mezi křesťany a lidmi bez vyznání jsou téměř mizivé. Toto může být dáno skutečností, že všichni účastníci dotazníkového šetření, kteří nejsou muslimové, jsou Češi. Lze očekávat, že odpovědi budou podobné, neboť odpovídající nejsou ovlivněni jen samotnou skutečností víry, ale i kulturním pozadím a dalšími sociálně ekonomickými vlivy, které na všechny Čechy působí obdobně.

Vypočtená F-hodnota pouze pro pár náboženských skupin je $8,55e-11$, toto spolehlivě značí, že jsou střední hodnoty odlišné a míra altruismu u tohoto páru se liší.

Tabulka 2: Statistika SVO

	Počet odpovědí	Průměr	Směrodatná odchylka
Bez vyznání	79	39,1	5,50
Islám	109	35,7	5,96
Křesťanství	192	40,2	4,89

Zdroj: Vlastní zpracování, 2024

Vyhodnocení dotazníkového šetření

Ve všech jednotlivých sekcích byla zvolena hladina významnosti α 0,05. Z toho tedy vyplývá, že pokud je P-hodnota větší než 0,05, lze hypotézu na hladině významnosti α zamítnout. Současně platí, je-li P-hodnota menší než 0,05, pak na hladině významnosti α hypotéza není zamítnuta.

V tabulce 3: *Tokeyho test SVO* je viditelné, že P-hodnota u náboženských skupin se blíží nule. Protože jsou P-hodnoty menší než 0,05 při hladině významnosti 95 %, lze konstatovat, že mezi těmito skupinami jsou významné rozdíly v míře altruismu.

Tokeyho test v tabulce 3: *Tokeyho test SVO*, jasně potvrzuje, že rozdílnost odpovědí mezi křesťanstvím a lidmi bez vyznání se téměř neliší, protože P-hodnota je 0,298 tedy větší než 0,05. Hodnota 95procentního intervalu spolehlivosti je zobrazen dolní a horní meze intervalu taktéž v uvedené tabulce. Tento interval informuje o rozdílu mezi středními hodnotami odpovědí jednotlivých skupin. Stejně jako dle P-hodnoty, tak i dle intervalů, lze usuzovat, že se hodnoty odpovědí křesťanů a lidí bez vyznání příliš neliší, protože interval pro tyto dvě skupiny obsahuje nulu. Nula je v tomto pohledu chápána jako možnost, že odpověďmi jednotlivých skupin není žádný rozdíl. Ve všech tabulkách v následujících podkapitolách týkajících se Tokeyho testu je zobrazení obdobné. Každou jednotlivou řádku lze chápat jako samostatný T-test, který vyhodnocuje hypotézu, zda dvě uvedené skupiny v páru se stejným rozptylem, mají stejné střední hodnoty. Vzhledem k přehlednosti textu a učiněným závěrům vztahmo k hlavním hypotézám se tato hypotéza v textu explicitně nezamítá/zamítá, ale vykládá se jako odlišnost dat. Z toho vyplývá, že pokud je P-hodnota v Tokeyho testu větší než 0,05 při hladině významnosti 95 %, pak je konstatováno, že se jednotlivé odpovědi neliší, protože hypotéza o stejných středních hodnotách se nezamítá. Obdobně pokud je P-hodnota menší než 0,05 při hladině významnosti 95 %, pak se hypotéza zamítá a v dalším textu je toto interpretováno jako odlišnost odpovědí mezi jednotlivými skupinami.

Tabulka 3: Tokeyho test SVO

	Dolní mez intervalu	Horní mez intervalu	P – hodnota
Islám – Bez vyznání	-5,2638743	-1,549532	0,0000602
Křesťanství – Bez vyznání	-0,6181486	2,741936	0,2981779
Křesťanství – Islám	2,9612296	5,975965	0,0000000

Zdroj: Vlastní zpracování, 2024

Odlišnost mediánů u náboženských skupin islámu a křesťanství byla potvrzena i Kruskal-Wallisovým testem a výsledná P-hodnota je 4,067e-12 při hladině významnosti 95 %. Lze konstatovat, že se mediány u jednotlivých náboženských skupin liší. Testování jednotlivých mediánů je dále doplněno o Wilcoxonův párový test, jehož výstupy jsou uvedeny v tabulce 4: *Wilcoxonův párový test SVO*. Zde je pozorovatelná značná odlišnost pořadových mediánů pro islám v kombinaci s ostatními dvěma skupinami.

Tabulka 4: Wilcoxonův párový test SVO

	Bez vyznání	Islám
Islám	5,0e-05	-
Křesťanství	0,063	1,5e-12

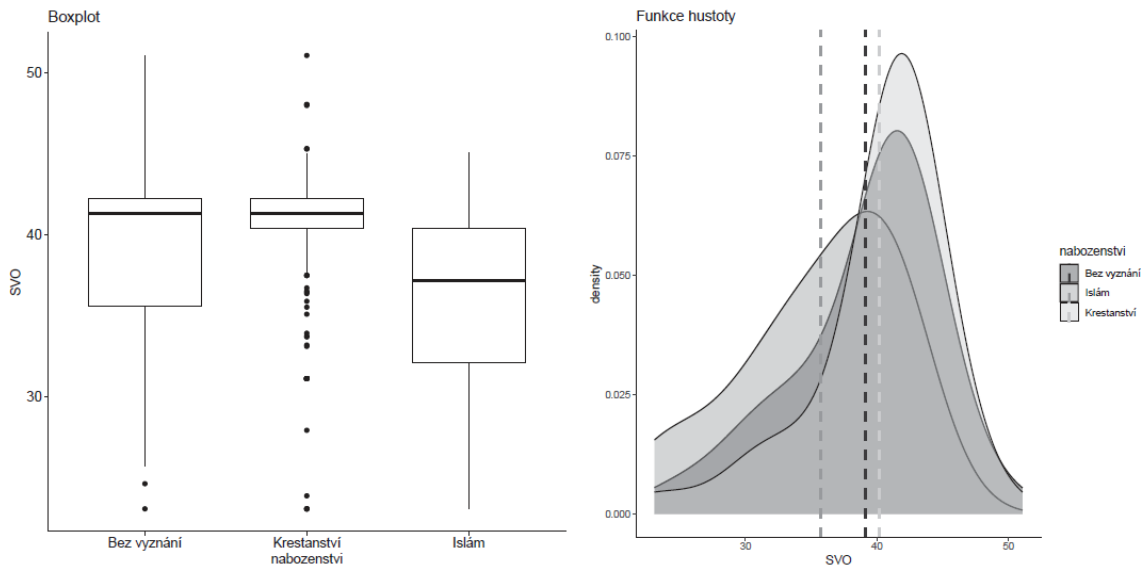
Zdroj: Vlastní zpracování, 2024

Na obrázku 5: *Boxplot a funkce hustoty – SVO* můžeme vidět funkci hustoty pro každou skupinu. Funkce hustoty pomáhá vizuálně uchopit odpovědi v jednotlivých sekcích a rozděluje četnost součtů získaných dat. Ve funkci hustoty je pomocí tečkované čáry zobrazena střední hodnota. Posun střední hodnoty doprava po ose SVO značí spíše prosociální citění. Oproti tomu posun střední hodnoty doleva po ose SVO vypovídá, že skupina respondentů tíhne spíše k individualismu a soutěživosti. Je zde

Vyhodnocení dotazníkového šetření

vidět, že se střední hodnota křesťanů pohybuje nejvíce vpravo a shodou okolností přímo na hodnotě 4. Z toho vyplývá že skupina křesťanů vykazuje nejvyšší míru altruismu.

Obrázek 5: Boxplot a funkce hodnoty – SVO

Zdroj: Vlastní zpracování, 2024

Pro tento oddíl SVO byly stanoveny dvě hypotézy:

- 1.) Vysoká míra religiozity koreluje s vysokou mírou altruismu
- 2.) Míra altruismu je vyšší v Alžírsku než v ČR

První hypotézu, zda vysoká míra religiozity koreluje s vysokou mírou altruismu lze zamítnout, protože islám byl vyhodnocen na základě svých odpovědí jako vysoce religiózní a v následování svého náboženství výrazně striktnější než křesťané. Ovšem při měření altruismu pomocí SVO se spíše prokazuje soutěživost Alžířanů než jejich nezištnost.

Druhou hypotézu je taktéž možno zamítnout, protože z výše uvedených výpočtů provedených na odpovědích Čechů a Alžířanů, projevují Češi vyšší míru altruismu, a to bez ohledu na to, zda jde o Čecha věřícího nebo bez víry.

4.2. Vyhodnocení úspor

Tato část dotazníku obsahuje dvě otázky. První řešená otázka je, jak dlouho jedinci vydrží úspory při stávajících životních nákladech, pokud přijde jedinec o práci nebo jiný zdroj příjmů. Jednotlivé odpovědi byly převedeny na číselné hodnoty následovně:

úspory nemám = 0

1 měsíc = 1

2 měsíce = 2

3 měsíce = 3

6 měsíců = 5

více měsíců = 6

Tato otázka zaměřená na úspory byla především konstruována za účelem potvrzení nižší životní úrovně v Alžírsku oproti Česku. Jednotlivé části, kde jedinci hodnotí životní úroveň vyjadřují svoji spokojenost, ještě nemusí být zcela vypovídající, protože jde o velmi individuální pohled. Ovšem skutečnost, že mají všeobecně jednotlivci v dané zemi úspory na kratší dobu nebo spíše žádné, opravdu dokazuje, že se v takovéto zemi daří domácnostem ekonomicky hůře. V této části byly očekávány významné rozdíly a toto bylo potvrzeno. Současně lze očekávat, že muslim se nebude příliš spoléhat na bankovní systém, protože jak bylo vysvětleno v kapitole 2.1. *Úroky a lichva* v náboženství, jsou úroky zakázané. Pokud si Alžířan bude chtít pořídit vlastní bydlení, očekávají se spíše odpovědi, které budou říkat, že si půjčí prostředky od rodiny nebo přátel.

V tabulce 5: *Statistika úspory* jsou na první pohled viditelné velké rozdíly v mediánu, který mají Alžířané v hodnotě 1, ale u Čechů (křesťané i lidé bez vyznání) nabývá hodnoty 3. Takto významný rozdíl není pozorován v průběhu celého testování jako v této oblasti. V téže tabulce je uveden průměr hodnot odpovědí pro islám 2,04, křesťanství 3,46 a lidé bez vyznání mají nejvyšší průměr 3,86. Lze usuzovat, že v Česku jsou lidé bez víry pravděpodobně více spořiví než křesťané. Nebo jsou lidé bez víry více zaměřeni na vydělávání peněz než křesťané. Ze získaných dat lze zajímavě polemizovat ve srovnání českého prostředí mezi sebou, ovšem tato tematika není cílem tohoto

Vyhodnocení dotazníkového šetření

zkoumání. V každém případě ať už je jedna z českých skupin zaměřena na schraňování úspor či nikoliv, jsou na tom obě skupiny velmi podobně, nelze hovořit o významném rozdílu mezi křesťany a nevěřícími, protože mediány obou skupin mají hodnotu 3. Dle výše uvedeného převodu odpovědí na číselné hodnoty lze konstatovat, že úspory Čechům vystačí na pokrytí běžných výdajů bez dalšího příjmu po dobu 3 měsíců. Za stejných podmínek průměrný Alžířan vyčerpá své úspory již za jeden měsíc.

Tabulka 5: Statistika úspory

	Počet odpovědí	Průměr	Medián	Směrodatná odchylka
Bez vyznání	79	3,86	3	2,23
Islám	109	2,04	1	2,26
Křesťanství	192	3,46	3	2,40

Zdroj: Vlastní zpracování, 2024

Vzhledem k tomu, že hypotéza je v této sekci zaměřená na Alžířany a Čechy nikoliv jen na náboženské skupiny, zajímá nás testová statistika prvního páru islám - bez vyznání a druhého páru křesťanství – islám zobrazených v tabulce 6: *Tokeyho test* úspory. P-hodnoty těchto dvou párů jsou výrazně pod hodnotou 0,05 při hladině významnosti 95 %. Toto zcela zřejmě ukazuje, že odpovědi jsou výrazně odlišné v jednotlivých skupinách. F-hodnota pro náboženské skupiny nabývá hodnoty 3,89e-08, což indikuje, že střední hodnoty výběru se také velmi odlišují. Stejně tak lze pozorovat, že intervaly těchto dvou skupin neobsahují nulu, což pouze potvrzuje stanovisko vyvozené z nízkých P-hodnot. Při pohledu na pár Čechů (křesťané a bez vyznání) interval obsahuje nulu a P-hodnota je větší než 0,05 při hladině významnosti 95 %. Z toho vyplývá, že se Češi ve svých odpovědích příliš neliší bez ohledu na to, jakého jsou vyznání.

Tabulka 6: Tokeyho test úspory

	Dolní mez intervalu	Horní mez intervalu	P – hodnota
Islám – Bez vyznání	-2,6326220	-1,0155025	0,0000006
Křesťanství – Bez vyznání	-1,1338691	0,3290168	0,3990986
Křesťanství – Islám	0,7653709	2,0779013	0,00000016

Zdroj: Vlastní zpracování, 2024

Skutečnost, že se v náboženských skupinách zcela liší mediány bylo viditelné ze základního přehledu statistiky výše. Dále je toto potvrzeno Kurkal-Wallisovo testem, kde P-hodnota náboženských skupin nabývá hodnoty $3,116e-08$, což potvrzuje odlišnost mediánů.

V tabulce 7: *Wilcoxův párový test úspory* provedený test velmi dobře zobrazuje odlišnost pořadových mediánů pro všechny páry tvořené s islámem. Zde je viditelné, jak nízké jsou P-hodnoty a významně se přibližují nule.

Tabulka 7: Wilcoxův párový test úspory

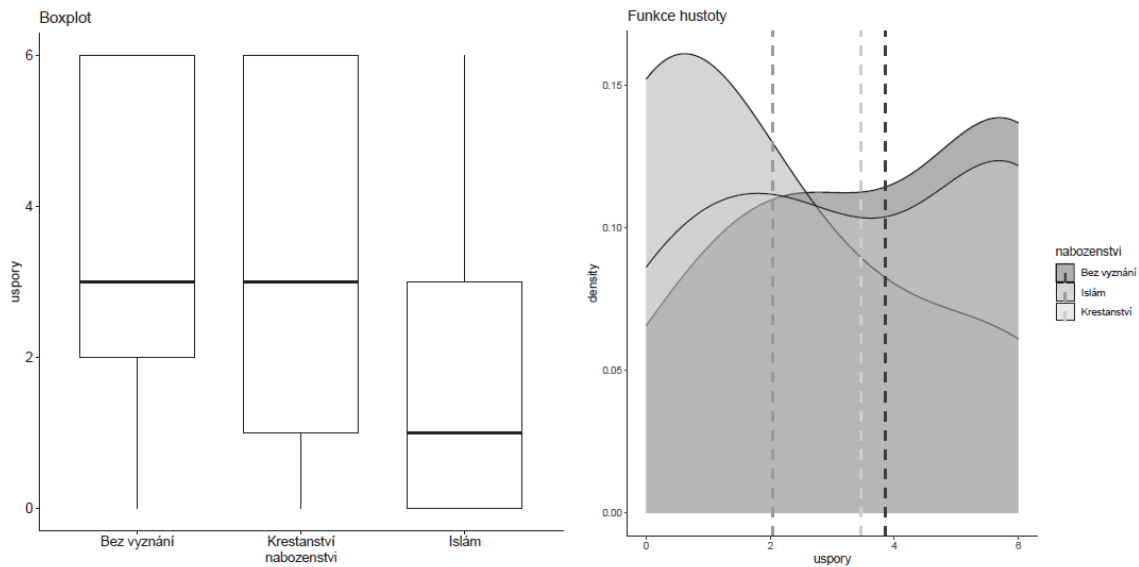
	Bez vyznání	Islám
Islám	4,7e-07	-
Křesťanství	0,19	1,1e-06

Zdroj: Vlastní zpracování, 2024

Krabicový graf na obrázku 6: *Boxplot a funkce hustoty – úspory* výborně vizualizuje výše popsané skutečnosti. Lze pozorovat významné odchýlení mediánu směrem dolů pro odpovědi Alžířanů. Dále je tímto grafem zobrazena skutečnost, že většina odpovědí respondentů z Alžírska na otázku, jak dlouho jim vydrží úspory, jsou převážně pod 3 měsíce. Kdežto čeští respondenti svými odpověďmi spíše zaplňují horní kvantil v grafickém zobrazení, a proto je současně i medián pro tyto skupiny výrazně

vyšší. V pravé polovině stejného obrázku je zobrazena funkce hustoty, která zachycuje velkou odlišnost středních hodnot mezi Alžířany a Čechy.

Obrázek 6: Boxplot a funkce hustoty – úspory

Zdroj: Vlastní zpracování, 2024

Na základě výše uvedených výpočtů je zřejmé, že stanovenou hypotézu, že má Alžířan výrazně menší úspory než Čech nelze zamítnout. Tato hypotéza má vazbu pouze na první položenou otázku týkající se ekonomické úrovně obyvatel jednotlivých zemí.

Druhá otázka, která opět směřuje na potvrzení zhoršené ekonomické situace domácností v Alžírsku se zabývá skutečností, jak by jedinec získal finanční prostředky pro koupi vlastního bydlení. V kapitole 2 *Ekonomie a bankovníctví dle islámu* bylo vysvětleno, že dle pravidel islámu jsou zakázány úroky, resp. lichva. Lze předpokládat, že tento zákaz vytvoří mnoho finančních problémů rodinám. Pořídit si pak vlastní bydlení v převážně muslimských zemích je téměř nereálné. Banky operující na těchto trzích fungují zcela odlišně než bankovní instituce, které jsou známy z evropského prostředí. Většina rodin banky vůbec nevyužívá a spoléhá se pouze na hotovost. Z toho vyplývá, že běžný Alžířan nemá příliš vysoké povědomí o bankovních produktech, které banky nabízejí. Současně alžírští občané nemají zájem tyto informace zjišťovat, protože by stejně považovali půjčení peněz na úrok za *haram*, resp. zakázané. Někteří

Vyhodnocení dotazníkového šetření

zaměstnanci státní správy mají bankovní účty vedené u Algérie Poste⁹, ale ty slouží pouze pro výběr mzdy, kterou sem poukázal zaměstnavatel. Tento systém je v podstatě obdoba účtu vedeného u české Poštovní spořitelny, jak byl Čechům znám přibližně před 20 lety, kdy neexistovalo žádné internetové bankovníctví spojené s tímto účtem a lidé uskutečňovali výběry a vklady hotovosti na jednotlivých pobočkách České pošty.

Z výše uvedených skutečností se očekává, že Alžířané budou odpovídat, že pro ně není reálné si vlastní bydlení pořídit. Průměrný Alžířan nemá dostatečné úspory na nákup nemovitosti a současně nemá možnost nebo nezná možnost, jak si pořídit finanční prostředky z bankovní instituce.

Výsledné odpovědi jednotlivých skupin jsou zobrazeny v tabulce 8: *Odpovědi dle náboženství prostředky na bydlení celkem*. Jak se dalo očekávat většina tj. 52 % Alžířanů deklaruje, že pro ně není reálné si vlastní bydlení vůbec pořídit. Zajímavostí je, že 15,6 % Alžířanů odpovědělo, že si finanční prostředky půjčí v bance. Při dalším zkoumání bylo zjištěno, že průměrný věk respondentů, kteří takto odpověděli je 35 let. A z celkových 17 odpovědí se jedná o 12 mužů. Jde tedy o skupinu mladých respondentů a lze předpokládat, že půjde o státní zaměstnance. V případě mladých mužů jde často o četníky nebo o vojáky, kteří brání státní hranice.

V totožné tabulce lze také pozorovat, že Češi se nejvíce spoléhají na místní bankovní systém a většina by si finanční prostředky zapůjčila v bance. Zajímavostí je pak sloupec odpovědí, že respondentům pomůže rodina nebo přátelé. Je pozoruhodné se zaměřit jen samostatně na tuto výseč získaných dat, protože zde lze pozorovat soudržnost mezi přáteli a rodinou v Alžírsku, kde 20 % respondentů uvedlo, že by prostředky na bydlení získalo od rodiny nebo přátel. Toto semknutí může plynout z pravidel islámu nebo z krvavé historie Alžírska nebo také ze skutečnosti, že vyšší autority jako stát nebo bankovní systém pro místní občany neposkytují jiné řešení. Kdežto pro Čechy se toto tváří jako téměř nepředstavitelné řešení a mezi lidmi bez vyznání byly pozorovány jen 4 odpovědi tohoto typu a u křesťanů takto odpovědělo 16 jedinců.

⁹ Alžířská pošta – státní podnik

Tabulka 8: Odpovědi dle náboženství prostředky na bydlení celkem

	Mám úspory	Není to pro mě reálné	Pomůže mi rodina/přátelé	Půjčím si v bance	Σ
Bez vyznání	11,39 %	30,38 %	5,06 %	53,16 %	100 %
Islám	11,93 %	52,29 %	20,18 %	15,60 %	100 %
Křesťanství	6,77 %	36,98 %	9,38 %	46,88 %	100 %

Zdroj: Vlastní zpracování, 2024

Pomocí Pearsonovo chí-kvadrát testu byla zjištěna P-hodnota ve výši 1,943e-07 při hladině významnosti 95 %, což prokazuje, že jsou značné rozdíly mezi jednotlivými řádky ve výše uvedené tabulce 8. A současně lze konstatovat zamítnutí hypotézy, že je získání peněz nezávislé na náboženství.

Pearsonův chí-kvadrát test byl ještě doplněn o Fisherovo exaktní test, za účelem ověření výstupů z Pearsonova testu. Byla stanovena testovací hypotéza, že se střední hodnoty skupin uvedených v tabulce 8 rovnají. Po provedení Fisherova exaktního oboustranného testu byla stanovena P-hodnota ve výši 1e-07, která je nižší než 0,05 na hladině významnosti 95 %. Nízká P-hodnota prokazuje skutečnost, že je možno zamítnout hypotézu, že se střední hodnoty jednotlivých skupin rovnají.

Obdobné testy byly provedeny i párově pro jednotlivé skupiny a pro větší přehlednost jsou výstupy zobrazeny v tabulce 9: *Párové testování financování bydlení*.

Tabulka 9: Párové testování financování bydlení

	Pearsonův chí-kvadrát P-hodnota	Fisherovo exaktní test P-hodnota
Islám – Křesťanství	7,633e-07	4e-07
Islám – Bez vyznání	2,802e-07	3e-07
Křesťanství – Bez vyznání	0,272	0,277

Zdroj: Vlastní zpracování, 2024

4.3. Vyhodnocení životní úrovně – hodnocení

Respondenti hodnotili svoji životní úroveň, možnosti odpovědí pak byly převedeny na číselné hodnoty následovně:

Výrazně podprůměrná = 1

Spíše podprůměrná = 2

Průměrná = 3

Spíše nadprůměrná = 4

Výrazně nadprůměrná = 5

Z výše uvedeného vyplývá, že se nejedná o spojitá data, ale jde o diskrétní veličiny, protože hodnoty nemohou nabývat jiných hodnot než celočíselných 1 až 5. Z tabulky 10: *Statistika životní úroveň hodnocení*, kde je uvedeno základní statistické hodnocení odpovědí, je zřejmé, že se muslimové odchyľují výrazně více, než nevěřící a křesťané. A to v tom smyslu, že nejčastěji odpovídali, že jejich životní úroveň je průměrná. Ovšem nejčastější hodnota odpovědi je u všech skupin 3 tzn. všichni odpovídali přibližně stejně a výkyvy mezi jednotlivými skupinami se zdají být nevýznamné.

Tabulka 10: Statistika životní úroveň hodnocení

	Počet odpovědí	Průměr	Medián	Směrodatná odchylka
Bez vyznání	79	3,30	3	0,667
Islám	109	3,06	3	0,837
Křesťanství	192	3,36	3	0,754

Zdroj: Vlastní zpracování, 2024

Při porovnání získaných dat z dvojice modelů křesťanství a islám se F-hodnota testového kritéria rovná 0,00306 a lze konstatovat, že test je statisticky významný a střední hodnoty se liší. Současně bylo pomocí Kruskal-Wallisovým testem zjištěno, že se P-hodnota rovná 0,0006344. Tímto testem bylo ověřeno, že i mediány se liší

Vyhodnocení dotazníkového šetření

z pohledu náboženských skupin, ačkoliv toto na první pohled nebylo zcela zřejmé z úvodní statistické tabulky.

Tokeyho test v tabulce 11: *Tokeyho test životní úroveň hodnocení* porovnává průměry mezi jednotlivými skupinami a stanovuje P hodnoty jednotlivých dvojic. Zajímavostí je, že islám se v porovnání s křesťanstvím liší, ale křesťanství a lidé bez vyznání se ve svých odpovědích neliší. Tento závěr je vyvozen, protože u dvojice křesťanství a bez vyznání je P hodnota větší než 0,05. Zde se ovšem může opět projevovat skutečnost, že respondenti bez vyznání a křesťané jsou všichni Češi, kdežto muslimové jsou všichni z Alžírsko. Tedy kulturní odlišnosti mohou hrát roli v pořízeném datasetu.

Tabulka 11: Tokeyho test životní úroveň hodnocení

	Dolní mez intervalu	Horní mez intervalu	P – hodnota
Islám – Bez vyznání	-0,51365388	0,01615069	0,0708528
Křesťanství – Bez vyznání	-0,17885124	0,30042297	0,8218841
Křesťanství – Islám	0,09453028	0,52454464	0,0022446

Zdroj: Vlastní zpracování, 2024

Wilcoxův párový test v tabulce 12: *Wilcoxův párový test životní úroveň hodnocení* opět potvrzuje to, co již zobrazil Tokeyho test, tedy že čeští křesťané a čeští lidé bez vyznání se ve svých odpovědích neliší, ale islám se proti jednotlivým skupinám odchyluje. Zde lze opět konstatovat, že se Alžírčané ve svých odpovědích od Čechů odlišují. Je ovšem diskutabilní, zda je vzniklá odlišnost způsobena samotným náboženstvím nebo spíše místní rozpoložení jednotlivých národů. Vzhledem tomu, že je předpokládán vliv islámu na ekonomickou situaci zemí, je zde znovu jednoznačně potvrzeno, že alžírští muslimové posuzují svoji životní úroveň hůře než čeští křesťané.

Tabulka 12: Wilcoxonův párový test životní úroveň hodnocení

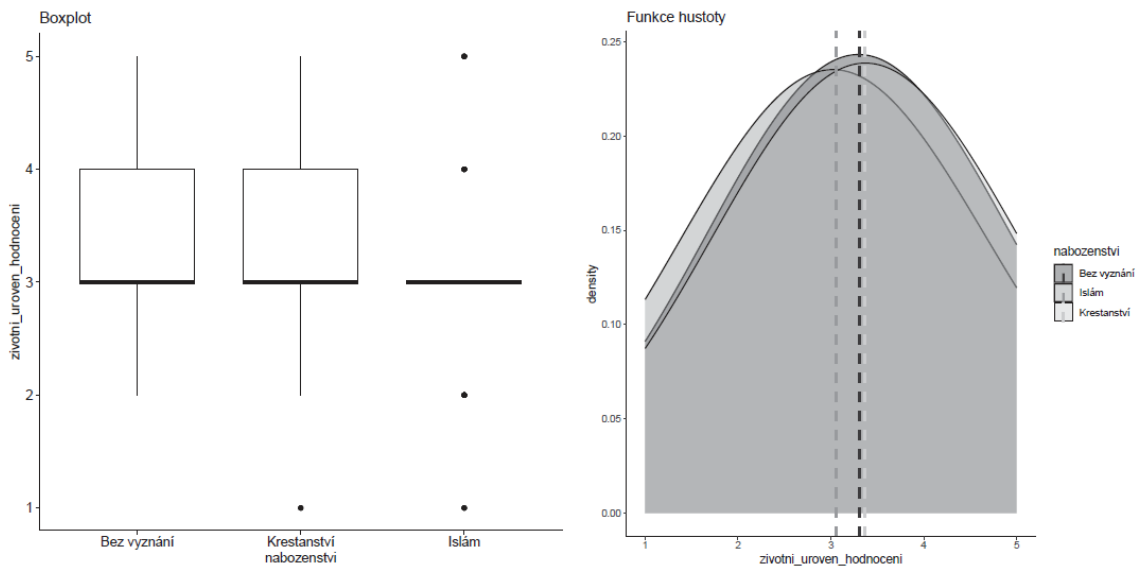
	Bez vyznání	Islám
Islám	0,01497	-
Křesťanství	0,46532	0,00053

Zdroj: Vlastní zpracování, 2024

Na obrázku 7: *Boxplot a funkce hustoty – životní úroveň hodnocení* je zobrazena funkce hustoty a boxplot odpovědí týkajících se hodnocení životní úrovně. Tato dvě pojetí vizuálně velmi dobře zobrazují výše zjištěné skutečnosti pomocí Tokeyho, Wilcoxonova párového testu i Kruskal-Wallisova testu. V boxplotu lze pozorovat, že jsou mediány na stejné úrovni, ovšem islám má medián 3 a současně hodnota průměrných odpovědí je 3,06 tzn. tyto hodnoty jsou si velmi blízké, protože většina alžírských muslimů hodnotí svoji životní úroveň průměrně, je jen pár odlehlých hodnot, které jsou v krabicovém grafu zobrazeny jako tečky. Tyto odlehlé hodnoty zobrazují, že jsou jedinci, kteří hodnotili svoji životní úroveň jako vysoce podprůměrnou, ale i vysoce nadprůměrnou.

Na graficky zobrazené funkci hustoty je viditelná mírná odlišnost ve středních hodnotách mezi islámem a ostatními skupinami. Toto bylo již potvrzeno pomocí základních statistických ukazatelů výše a také pomocí F-hodnoty, která nabývá hodnoty 0,00306 pro porovnání jednotlivých náboženství.

Obrázek 7: Boxplot a funkce hustoty – životní úroveň hodnocení

Zdroj: Vlastní zpracování, 2024

Z výše uvedených výpočtů je zřejmé, že se nezamítá hypotéza, zda je životní úroveň v Alžírsku nižší než v ČR. Tato skutečnost byla potvrzena již v kapitole 1.1 *Ekonomika Alžírsko* na základě HDP a současně z vysoké míry nezaměstnanosti bylo možné usuzovat, že Alžířané nebudou svojí životní úroveň hodnotit příliš vysoce a toto se v dotazníkovém šetření projevilo.

4.4. Vyhodnocení životní úrovně – spokojenost

Stejně jako v předchozí kapitole i zde byly hodnotící odpovědi jednotlivých respondentů převedeny na číselné hodnoty 1 až 5, kdy 5 je zásadně spokojen a 1 je zásadně nespokojen. Účastníci dotazníkového šetření v této sekci vyjadřují spokojenost se svojí životní úrovní. V předchozí kapitole došlo ke zjištění, že muslimové i křesťané hodnotí jako průměrnou. V této sekci je zodpovězena otázka, zda jsou s touto, ze svého úhlu pohledu, průměrnou životní úrovní jednotlivé skupiny spokojeny.

V tabulce 13: *Statistika životní úrovně spokojenost* je zobrazena základní statistika odpovědí za jednotlivé skupiny. Všechny skupiny mají hodnotu mediánu 4, zdá se jsou všichni s touto průměrnou životní úrovní spíše spokojeni. Nejvyšší směrodatnou odchylku opět vykazuje skupina muslimů s hodnotou 1,36. Nejnižší

Vyhodnocení dotazníkového šetření

směrodatnou odchylku 0,911 má skupina křesťanů a současně dle nejvyššího dosaženého průměru ze všech skupin ve výši 3,85 lze usuzovat, že křesťané jsou nejvíce spokojeni.

Tabulka 13: Statistika životní úroveň spokojenost

	Počet odpovědí	Průměr	Medián	Směrodatná odchylka
Bez vyznání	79	3,53	4	0,972
Islám	109	3,56	4	1,36
Křesťanství	192	3,85	4	0,911

Zdroj: Vlastní zpracování, 2024

Tokeyho test v tabulce 14: *Tokeyho test životní úroveň spokojenost* potvrzuje, že jsou si odpovědi velmi blízké. Všechny intervaly obsahují nulovou hodnotu a P-hodnoty všech párů jsou vyšší než 0,05 při hladině významnosti 95 %. V P-hodnotách jednotlivých dvojic lze také pozorovat výrazně se odchylojící hodnotu pro islám a bez vyznání. Tato velmi vysoká P-hodnota ve výši 0,9282 naznačuje, že je míra spokojenosti s životní úrovní u těchto dvou skupin téměř shodná. F-hodnota je 0,0237 mezi náboženskými skupinami, zde lze pozorovat mírnou odlišnost v odpovědích těchto dvou skupin, protože F-hodnota je menší než 0,05 při hladině významnosti 95 %.

Tabulka 14: Tokeyho test životní úroveň spokojenost

	Dolní mez intervalu	Horní mez intervalu	P – hodnota
Islám – Bez vyznání	-0,34382204	0,3997970	0,9282547
Křesťanství – Bez vyznání	-0,01903522	0,6536608	0,0691499
Křesťanství – Islám	-0,01245280	0,5911034	0,0634464

Zdroj: Vlastní zpracování, 2024

Vyhodnocení dotazníkového šetření

Ve Wilcoxonovu párovém testu viditelném v tabulce 15: *Wilcoxonův párový test životní úroveň spokojenost* se znovu potvrzuje, že mediány jednotlivých skupin neliší. Současně byl proveden i Kruskal-Wallisův test, který opět potvrzuje, že se mediány u křesťanství a islámu neliší, protože P-hodnota je 0,06332 při hladině významnosti 95 %.

Tabulka 15: Wilcoxonův párový test životní úroveň spokojenost

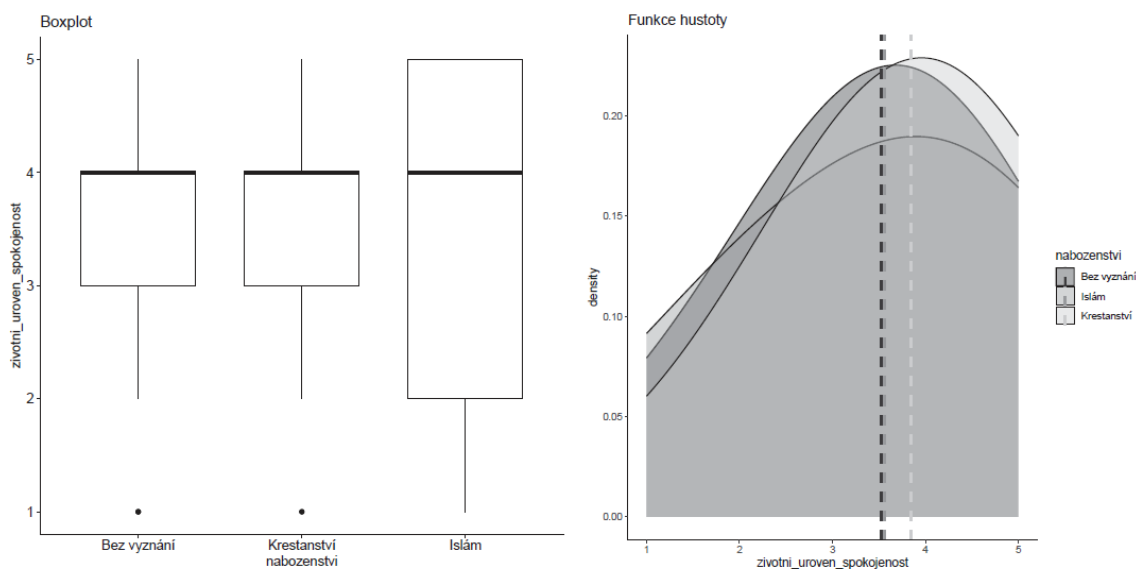
	Bez vyznání	Islám
Islám	0,411	-
Křesťanství	0,034	0,411

Zdroj: Vlastní zpracování, 2024

V boxplotu na obrázku 8: *Boxplot a funkce hustoty – životní úroveň spokojenost* je na první pohled zřejmé, že se mediány skupin neliší, ovšem, jak již bylo zmíněno při základní statistice, má islám největší směrodatnou odchylku a toto je viditelné v rozložení krabicového grafu pro muslimy.

Překrytí směrodatné odchylky pro skupinu bez vyznání a skupinu islámu je zřejmé na první pohled. Tato vzácná shoda u těchto dvou skupin je nečekaným výsledkem dotazníkového šetření. Z toho lze usuzovat, že spokojenost s životní úrovní nemá kladnou korelaci s náboženstvím.

Obrázek 8: Boxplot a funkce hustoty – životní úroveň spokojenost

Zdroj: Vlastní zpracování, 2024

Hypotézu, že jsou věřící lidé všeobecně spokojenější se svojí životní úrovní, než lidé bez náboženského vyznání je možné na základě výše uvedených výpočtů zamítnout.

4.5. Vyhodnocení osobního života – spokojenost

V této části dotazníku respondenti hodnotili svoji spokojenost a tato hodnocení byla za účelem použití ve výpočtech opět převedena na číselné hodnoty 1 až 5, kdy číselná hodnota 1 značí zásadní nespokojenost a hodnota 5 zásadní spokojenost. Z průměrů v tabulce 16: *Statistika osobní život spokojenost* jsou alžírští muslimové se svým osobním životem spokojeni méně než křesťané a současně nejvíce spokojeni jsou jedinci bez vyznání. Přesto mají všechny skupiny medián 4, nejčastější odpovědi všech respondentů tedy byly, že jsou spíše spokojeni a lze usuzovat, že občané obou pozorovaných států jsou dle svých individuálních měřítek spokojeni se svým osobním životem. Nejvyšší směrodatnou odchylku ve výši 1,38 vykazuje islám a tato skutečnost je následně velmi dobře viditelná v krabicovém boxu.

Tabulka 16: Statistika osobní život spokojenost

	Počet odpovědí	Průměr	Medián	Směrodatná odchylka
Bez vyznání	79	3,99	4	0,840
Islám	109	3,80	4	1,38
Křesťanství	192	3,89	4	0,951

Zdroj: Vlastní zpracování, 2024

F-hodnota pro obě náboženské skupiny je 0,487 a proto lze konstatovat, že mezi středními hodnotami není téměř žádný rozdíl. Mírnou, resp. téměř žádnou odlišnost odpovědí také dokazuje provedený Tokeyho test v tabulce 17: *Tokeyho test osobní život spokojenost*, kde intervaly všech skupin obsahují nulu a P-hodnota je větší než 0,05 při hladině významnosti 95 %.

Tabulka 17: Tokeyho test osobní život spokojenost

	Dolní mez intervalu	Horní mez intervalu	P – hodnota
Islám – Bez vyznání	-0,5618892	0,1835360	0,4572868
Křesťanství – Bez vyznání	-0,4338817	0,2404482	0,7782041
Křesťanství – Islám	-0,2100512	0,3949710	0,7522931

Zdroj: Vlastní zpracování, 2024

Wilcoxův párový test svými výsledky v tabulce 18: *Wilcoxův párový test osobní život spokojenost* taktéž dokazuje, že jsou muslimové, křesťané i lidé bez vyznání podobně spokojeni ve svém osobním životě. Tuto skutečnost prokazuje i provedený Kruskal-Wallisův test, kde vypočtená P-hodnota je 0,6859 při hladině významnosti 95 %. P-hodnota je výrazně větší než 0,05, lze s jistotou konstatovat, že jsou mediány téměř shodné.

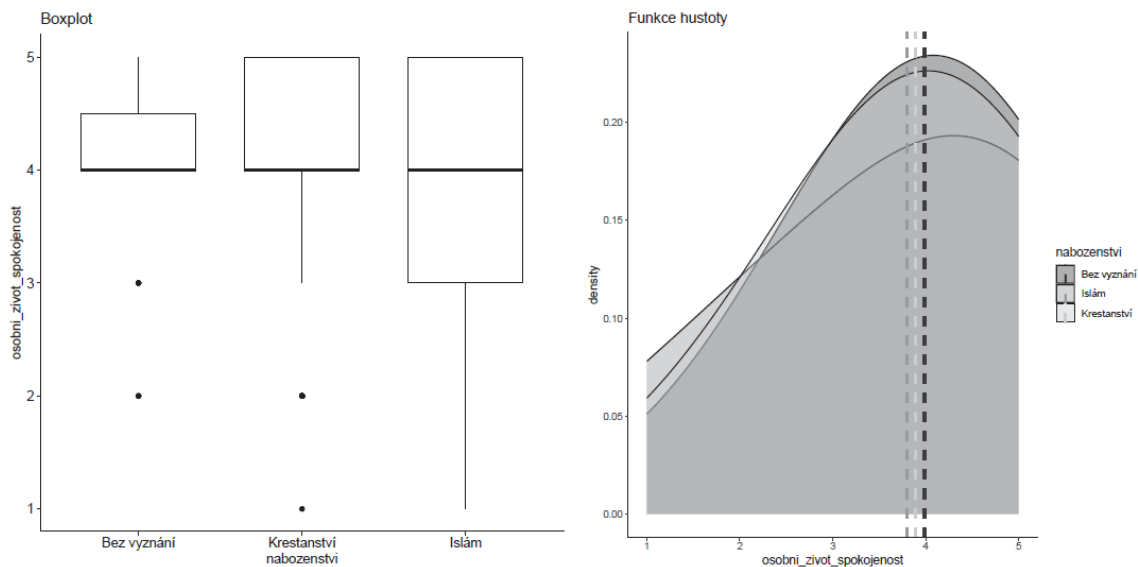
Tabulka 18: Wilcoxonův párový test osobní život spokojenost

	Bez vyznání	Islám
Islám	0,75	-
Křesťanství	0,75	0,75

Zdroj: Vlastní zpracování, 2024

Obrázek 9: *Boxplot a funkce hustoty – osobní život spokojenost* pomocí boxplotu velmi dobře vizualizuje stejné mediány odpovědí za jednotlivé skupiny. Současně lze pozorovat odlehlé hodnoty, které reprezentují velmi nespokojené křesťany i respondenty bez vyznání, ale těchto jedinců bylo v porovnání s muslimy přece jen o něco méně. Přívrženci islámu mají nejvyšší hodnotu směrodatné odchylky a toto je vhodně zobrazeno pomocí boxplotu, kde je vidět spodní i horní část grafu od mediánu pro skupinu islám. Oproti tomu skupina respondentů bez vyznání a křesťanů mají pouze horní část grafu od mediánu tzn. nevykazují tak vysokou směrodatnou odchylku, resp. odchýlení od nejčastější hodnoty. V grafickém znázornění v totožném obrázku na pravé straně je funkce hustoty a lze zde pozorovat, že jsou si střední hodnoty velmi blízké a téměř se překrývají, všechny se blíží hodnotě 4 (odpověď k osobní spokojenosti - spíše ano). I přesto že jsou střední hodnoty téměř stejné je viditelné, že jsou křesťané o málo spokojenější než muslimové a jedinci bez vyznání jsou nejspokojenější.

Obrázek 9: Boxplot a funkce hustoty – osobní život spokojenost

Zdroj: Vlastní zpracování, 2024

Stanovenou hypotézu, že jsou muslimové se svým osobním životem spokojenější než křesťané, lze jednoznačně zamítnout, protože tuto skutečnost prokázaly všechny provedené statistické testy. Intervaly prochází nulou a P-hodnoty všech skupin jsou větší než 0,05 při hladině významnosti 95 %. Hypotéza byla zamítnuta, protože rozdíly mezi jednotlivými odpověďmi jsou velmi nevýznamné.

4.6. Vyhodnocení míry religiozity

Na vyhodnocení míry religiozity byla použita sada 6 otázek, která je zaměřena pouze na stanovení, jak silná je víra daného jedince, protože samotná skutečnost, že se respondent k víře hlásí ještě neznamená, že ji i praktikuje. V kapitole 2 *Ekonomie a bankovníctví dle islámu* byla vysvětlena hlavní úvaha, že na základě víry jsou stanovena pravidla jednání věřícího v běžném životě. Lze předpokládat, že věřící, který není silně religiózní se těmito pravidly v soukromém životě nebude řídit.

V této sekci jsou 4 otázky položeny s možností odpovědí ano, možná, ne. Tyto odpovědi byly převedeny na hodnoty za účelem vyhodnocení následovně:

Ano = 1

Možná = 0,5

Vyhodnocení dotazníkového šetření

Ne = 0

Dále jsou zde dvě otázky, kde byly k jednotlivým odpovědím hodnoty takto:

Nikde = 0

Jednou za měsíc = 0,5

Jednou týdně = 1

Několikrát týdně = 1,5

Jednou denně = 2

Několikrát denně = 2,5

Zjednodušeně lze říci, že respondent získává body za jednotlivé odpovědi v této sekci a ten, který získá celkem hodnotu 4 je považován za vysoce religiozního. Naopak věřící, který získá hodnotu 0 je považován za nepraktikujícího. Tato sada otázek je zcela nerelevantní pro respondenty, kteří nezvolili žádnou víru, a proto se zobrazila pouze věřícím. Vzhledem k tomu, že je počet odpovědí za jednotlivé skupiny nevyrovnaný, byla použita váha ke každému souboru, tak aby byly finální hodnoty mezi sebou srovnatelné. Vzhledem k tomu, že je potřeba soubor odpovědí rozdělit na dvě stejné poloviny, byla váha vypočtena jako 50 % z celkového počtu respondentů děleno počtem respondentů za dané náboženství. V tabulce 19: *Míra religiozity* je znázorněn výpočet a výsledná míra religiozity. Výslednou hodnotu lze převést na procenta, což může být pro některé čtenáře pohodlnější zobrazení výstupu a z výpočtů je možno konstatovat, že mají muslimové o 5 % vyšší míru religiozity než křesťané.

Z provedeného dotazníkového šetření vyplývá, že jsou muslimové více religiozní, než jsou křesťané. Tato skutečnost pravděpodobně pochází z pravidel, které se k jednotlivým vírám vážou. Vhodným příkladem je modlení. Muslim má přikázáno, aby se modlil 5x denně ve stanovené časy. Kdežto křesťan nemá předepsané časy kdy se má modlit, všeobecně lze říci, že pro vysoce religiozní křesťany je běžné modlení jen jednou denně. Samotná modlitba je také velmi odlišná v jednotlivých náboženstvích. Křesťan se může modlit kdykoliv, kdekoliv, jakkoliv a v jakémkoliv jazyce. Oproti tomu muslim má jasně stanovený způsob průběhu modlitby a také je nutné se modlit pouze v arabském jazyce. Muslim, který není z arabsky mluvící země se tedy musí naučit průběh modlitby a verše z Koránu v arabském jazyce. Současně musí muslim projít rituální očištěním před uskutečněním modlitby. Tato očista má také jasně stanovená

Vyhodnocení dotazníkového šetření

pravidla. K samotnému modlení se v islámu váže mnoho povinností a žádné z těchto povinností nezakládá křesťanství svým přívržencům. Toto samo o sobě poukazuje na to, že muslim je nastavením této víry automaticky nucen být více religiózní, protože laicky řečeno nemá příliš volnosti a pravidla jsou pevně stanovená.

Tabulka 19: Míra religiozity

	Body získané	Počet respondentů	Váha	Míra religiozity	%
Islám	798,50	109	1,38	1 102,52	52,37
Křesťanství	1279,00	192	0,78	1 002,55	47,63

Zdroj: Vlastní zpracování, 2024

Výše uvedeným výpočtem zobrazeným v tabulce 19: *Míra religiozity* bylo stanoveno, že jsou alžírští muslimové více religiózní než čeští křesťané, ale stanovená hypotéza zní, zda jsou v Alžírsku muži nad 44 let více religiózní než mladší muži. Tato hypotéza byla stanovena, neboť sleduje dvě základní myšlenky.

První úvaha spočívá v tom, že v islámu je muž nositelem tohoto náboženství, stejně jako je to např. v judaismu. Předpokládá se, že muž předá toto náboženství svým potomkům, a proto si může vzít za manželku ženu jakéhokoliv jiného monoteistického náboženství. Ale žena muslimka se může vdát pouze za muže, který je muslim. Toto pravidlo je stanoveno pravděpodobně proto, aby se islám neustále šířil.

Druhá myšlenka pak sleduje skutečnost, že lidé z generací Y¹⁰ a Z¹¹ jsou hluboce ovlivněni sociálními sítěmi a světové kultury se silně prolínají. Mnoho států třetích zemí tedy zažívají jakousi formu společenského obrození a jednotlivé kultury a zvyklosti se začínají přibližovat jednotným standardům. Lze tedy předpokládat že tyto novější generace budou od vysoce striktní religiozity upouštět, protože budou přebírat zvyklosti a tradice z jiných koutů světa.

Výsledek kalkulace je uvedený v tabulce 20: *Religiozita muslimů dle věku* Tabulka 20: Religiozita muslimů dle věku. Je zřejmé, že se míra religiozity téměř

¹⁰ Za generaci Y jsou všeobecně považovány lidé narození v letech 1977 až 1980

¹¹ Za generaci Z jsou všeobecně považovány lidé narození po roce 1997

Vyhodnocení dotazníkového šetření

neliší. Ovšem je nutno podotknout, že je výpočet prováděn na výrazně menším vzorku než předchozí výpočty a je otázkou, zda by se rozdíl mezi jednotlivými věkovými skupinami muslimů při větším počtu odpovědí začaly zvětšovat nebo naopak snižovat. V tomto výpočtu bylo nutné opět použít váhu, aby byly jednotlivé hodnoty za dané kategorie mezi sebou srovnatelné, protože počet respondentů je v kategorii do 44 let výrazně vyšší.

Tabulka 20: Religiozita muslimů dle věku

	Body získané	Počet respondentů	Váha	Míra religiozity	%
Do 44 let	357,00	43	0,71	253,22	49,82
Nad 44 let	150,50	18	1,69	255,01	50,18

Zdroj: Vlastní zpracování, 2024

Rozdíl mezi jednotlivými věkovými skupinami je pouze 0,35 %, hypotézu tedy nelze zamítnout.

4.7. Vyhodnocení hypotéz

V jednotlivých předchozích podkapitolách jsou jednotlivé hypotézy vyhodnoceny a současně jsou výstupy z dotazníkového šetření dále komentovány. Pro větší přehlednost a komfort čtenáře byl zařazen tento samostatný přehled vyhodnocení jednotlivých hypotéz, které zní následovně:

- a. Vysoká míra religiozity koreluje s vysokou mírou altruismu – zamítnuto
- b. Míra altruismu je vyšší v Alžírsku než v ČR – zamítnuto
- c. Alžírčan má výrazně menší úspory než Čech – nezamítnuto
- d. Získání finančních prostředků na pořízení vlastního bydlení je nezávislé na náboženství – zamítnuto
- e. Subjektivní hodnocení životní úrovně je v Alžírsku nižší než v ČR – nezamítnuto
- f. Věřící lidé jsou všeobecně spokojenější se svojí životní úrovní než lidé bez náboženského vyznání – zamítnuto
- g. Muslimové jsou se svým osobním životem spokojenější než křesťané – zamítnuto
- h. V Alžírsku mají muži nad 44 let vyšší religiozitu než mladší muži – nezamítnuto

Závěr

Tato diplomová práce si kladla za cíl prokázat spojitost náboženství a ekonomické situace v Alžírsku. Již v teoretické části byl objasněn přímý vztah ekonomie a náboženství a současně tyto skutečnosti byly doloženy mezinárodními výzkumy. Po sestavení a provedení dotazníkového šetření bylo prokázáno, že se náboženství podílí na chování jedinců, a to může mít dopady do ekonomiky alžírských domácností.

Pozoruhodné je zjištění, že se Alžířané neobrátní na bankovní systém, pokud si budou chtít pořídit vlastní bydlení a toto vyplývá především ze skutečnosti, že jsou bankovní produkty v zemi téměř nevyužívané, protože je většina z nich v islámu zakázána. To prokazuje již teoreticky popsany bankovní systém a jeho omezení z hlediska islámu, ale i vyhodnocení dotazníkového šetření v sekci úspor.

Další zajímavé zjištění se týká vyhodnocení sociálně hodnotové orientace muslimů a českých křesťanů. Dotazníkové šetření odhalilo nejnížší míru altruismu Alžířanů ve srovnání se spíše prosociálními Čechy.

Z dotazníkového šetření vplynuly i další zjištění. Alžířané subjektivně hodnotí svojí životní úroveň jako nižší než čeští křesťané a současně jsou alžírští muslimové více religiozni než čeští křesťané. Rozdíl mezi vyšší religiozitou mladých Alžířanů a těch nad 44 let se neprokázal, a proto lze konstatovat, že vysoká míra religiozity muslimů se s novějšími generacemi nevytrácí. Současně dotazníkové šetření nepotvrdilo kladnou korelaci mezi mírou altruismu a mírou religiozity.

Závěrem je nutno podotknout, že zjištění uvedené v této práci nelze neuváženě aplikovat v alžírské ekonomice např. zavést evropský bankovní systém, otevřít hranice turistům, zajistit nová pracovní místa a očekávat, že se ekonomická situace alžírských domácností zlepší. Je nutné pochopit, že v této zemi panuje zcela odlišná kultura, lidé mají jiné hodnoty, kultura je velmi silně ovlivněna náboženstvím a všechny změny by měly být prováděny v souladu s místním přesvědčením. Vhodným počátečním krokem pro zajištění důvěry Alžířanů v bankovní systém by bylo začít edukovat děti ve školách o finanční gramotnosti a postupně naučit místní, aby ukládali své životní úspory do banky.

Závěr

Zajímavé by bylo tento výzkum dále rozšířit o další zkoumání a navázat na již získané poznatky. Jedním z rozšíření by mohlo být dotazníkové šetření řešící návštěvnost kostelů a měřit. Následně uvažovat korelaci mezi návštěvností svatostánků a ekonomického růstu a použít k tomuto zkoumání závěry výzkumu McCleary a Barroa (2006). Vztah ekonomie a náboženství je zcela nezpochybnitelný a rozhodně má smysl i pro českou vědeckou sféru se tímto tématem zabývat, protože světový trend nenaznačuje snižování počtu věřících, ale naopak jejich nárůst.

Seznam použitých zkratk

HDP Hrubý domácí produkt

USD Americký dolar

CZK Koruna česká

SVO Social value orientation – společenská hodnotová orientace

ČR Česká republika

EU Evropská unie

Seznam použitých zdrojů

- Artherton, J., Graham, E., & Steedman, I. (2010). *The Practices of Happiness: Political Economy, Religion and Wellbeing*. Londýn: Routledge.
- Babulíková, G. W. (2001). *Islámská ekonomie a bankovníctví*. Praha: Dar Ibn Rushd.
- Bennet, M. R., & Einolf, C. J. (2017). Religion, altruism, and helping strangers: a multilevel analysis of 126 countries. *Journal for the Scientific Study of Religion*, 56, 323-341.
- Beránek, Z. (2007). *Alžírsko*. Praha: Nakladatelství Libri.
- Bible. (2022). Načteno z <https://www.bible.com/cs/bible/509/DEU.23.CSP>
- Brown, C., & Zaimeche, S. (04. 02 2024). *britannica.com*. Načteno z <https://www.britannica.com/place/Algeria/Mining>
- Campante, F., & Yanagizawa-Drott, D. (2015). Does Religion Affect Economic Growth and Happiness? Evidence from Ramadan. *The Quarterly Journal of Economics*, Oxford university Press, vol. 130(2), stránky 615-658.
- Focus economics. (19. 02 2024). Načteno z <https://www.focus-economics.com/country-indicator/algeria/inflation/>
- chabad.org. (05. 02 2024). Načteno z https://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/9987
- International Monetary Fund. (03. 02 2024). Načteno z <https://www.imf.org/en/Publications/WEO/weo-database/2023/October/download-entire-database>
- Javůrek, M., & Taufer, I. (2019). *Vyhodnocování experimentálních dat*. Pardubice: Fakulta elektrotechniky a informatiky.
- Koubek, V. (9. 5 2020). *Sto plus jednička*. Načteno z <https://www.stopplusjednicka.cz/nejstarsi-banky-financni-institute-s-predlouhou-tradici>
- Krakovič, M. A. (2016). *Vznešený Korán*. Praha.
- McCleary, R. M., & Barro, R. J. (2006). Religion and Economy. *Journal of Economic Perspectives*, 49-72.
- Murphy, R. O., Ackermann, K. A., & Handgraaf, M. J. (2011). Measuring Social Value Orientation. *ResearchGate*, 11.
- NIST/SEMATECH e-Handbook of Statistical Methods. (15. 3 2023). Načteno z <https://www.itl.nist.gov/div898/handbook/prc/section4/prc471.htm>
- OECDiLibrary. (2021). Načteno z [OECD-ilibrary.org: https://doi.org/10.1787/6d84ee94-en](https://doi.org/10.1787/6d84ee94-en)
- Schlemmer, M. (17. 9 2022). *The Measurement of Social Value Orientation Reconsidered*. Načteno z <https://osf.io/preprints/psyarxiv/amdxg>
- Statista.com. (20. 1 2022). Načteno z <https://www.statista.com/statistics/747053/age-algerian-immigrants-in-france/>

- Wikipedia.* (22. 7 2022). Načteno z <https://cs.wikipedia.org/wiki/A1%C5%BE%C3%ADrsko#Ekonomika>
- Wikipedia.org.* (30. 10 2021). Načteno z https://en.wikipedia.org/wiki/Middle_East
- Wikipedie.* (22. 7 2022). Načteno z https://cs.wikipedia.org/wiki/Seznam_st%C3%A1t%C5%AF_sv%C4%9Bta_po_dle_po%C4%8Dtu_obyvatel
- World Population Review.* (28. 11 2021). Načteno z <https://worldpopulationreview.com/country-rankings/arabic-speaking-countries>
- Worldbank.* (10. 02 2024). Načteno z <https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.PCAP.KD>
- Zákon č. 89/2012 Sb. § 1796.* (2014). Načteno z <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2012-89>
- Zeraoulia, F. (21. 01 2020). *SageJournals.* Načteno z <https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/2347798919889781>

Seznam tabulek

Tabulka 1: Struktura respondentů	38
Tabulka 2: Statistika SVO	45
Tabulka 3: Tokeyho test SVO	47
Tabulka 4: Wilcoxův párový test SVO	47
Tabulka 5: Statistika úspory	50
Tabulka 6: Tokeyho test úspory	51
Tabulka 7: Wilcoxův párový test úspory.....	51
Tabulka 8: Odpovědi dle náboženství prostředky na bydlení celkem.....	54
Tabulka 9: Párové testování financování bydlení	54
Tabulka 10: Statistika životní úroveň hodnocení	55
Tabulka 11: Tokeyho test životní úroveň hodnocení	56
Tabulka 12: Wilcoxův párový test životní úroveň hodnocení.....	57
Tabulka 13: Statistika životní úroveň spokojenost.....	59
Tabulka 14: Tokeyho test životní úroveň spokojenost.....	59
Tabulka 15: Wilcoxův párový test životní úroveň spokojenost.....	60
Tabulka 16: Statistika osobní život spokojenost	62
Tabulka 17: Tokeyho test osobní život spokojenost	62
Tabulka 18: Wilcoxův párový test osobní život spokojenost.....	63
Tabulka 19: Míra religiozity.....	66
Tabulka 20: Religiozita muslimů dle věku.....	67

Seznam obrázků

Obrázek 1: HDP na obyvatele USD – arabské země	12
Obrázek 2: HDP na obyvatele USD – porovnání ČR vs. Alžírsko.....	13
Obrázek 3: Míra nezaměstnanosti – arabské země	15
Obrázek 4: Míra nezaměstnanosti – porovnání ČR vs. Alžírsko.....	16
Obrázek 5: Boxplot a funkce hodnoty – SVO	48
Obrázek 6: Boxplot a funkce hustoty – úspory.....	52
Obrázek 7: Boxplot a funkce hustoty – životní úroveň hodnocení.....	58
Obrázek 8: Boxplot a funkce hustoty – životní úroveň spokojenost	61
Obrázek 9: Boxplot a funkce hustoty – osobní život spokojenost.....	64

Seznam příloh

Příloha A: Arabská verze dotazníku

التدين والاقتصاد المنزلي

اعزاءي المجيبين
انا طالب في الإقتصاد و سوف استخدم البيانات التي يتم الحصول عليها من طرفك و التي تكون سرية في مذكرة التخرج
شكرا على المساعدة

1. * كيف تقيم مستوى معيشتك؟

- أقل بكثير من المتوسط
- بالأحرى أقل من المتوسط
- متوسط
- بالأحرى أعلى من المتوسط
- أعلى بكثير من المتوسط

2. * هل أنت راضٍ عن مستوى معيشتك؟

- لا
- في بعض الأحيان لا
- لا راض ولا غير راض
- في بعض الأحيان نعم
- نعم

3. * هل أنت راضٍ عن حياتك الشخصية؟

- لا
- في بعض الأحيان لا
- لا راض ولا غير راض
- في بعض الأحيان نعم
- نعم

4. * كم من الوقت ستبقى مدخراتك من المال اذا فقدت وظيفتك او انقطع مصدر دخلك ؟

- ليس لدي مدخرات
- شهر 1
- شهر 2
- شهر 3
- شهر 4
- مدة اطول

5. * إذا كنت ترعب في شراء السكن الخاص بك ، فكيف تحصل على الأموال؟

- سوف تساعدني العائلة/الأصدقاء
- لدي مدخرات
- سأقترض على البنك
- لا يمكنني شراء منزل

6. * تحيل الموقف التالي قام أحد الأقارب البعيدة بترك جزء من الممتلكات الخاصة به لك و لكن يجب عليك كشاركة الميراث مع شخص آخر (لا تعرفه او يعيش في بلد آخر) حدد القيمة التي سوف تمطياها للورث الأخر

- بالنسبة لي 5.100.000 دج ، بالنسبة له 5.100.000 دج
- بالنسبة لي 5.100.000 دج ، بالنسبة له 4.560.000 دج
- بالنسبة لي 5.100.000 دج ، بالنسبة له 4.080.000 دج
- بالنسبة لي 5.100.000 دج ، بالنسبة له 3.540.000 دج
- بالنسبة لي 5.100.000 دج ، بالنسبة له 3.000.000 دج
- بالنسبة لي 5.100.000 دج ، بالنسبة له 2.460.000 دج
- بالنسبة لي 5.100.000 دج ، بالنسبة له 1.980.000 دج
- بالنسبة لي 5.100.000 دج ، بالنسبة له 1.440.000 دج
- بالنسبة لي 5.100.000 دج ، بالنسبة له 900.000 دج

7. * حدد مرة أخرى من الخيارات الأخرى التالية

- بالنسبة لي 5,100,000 دج ، بالنسبة له 900,000 دج
- بالنسبة لي 5,220,000 دج ، بالنسبة له 1,140,000 دج
- بالنسبة لي 5,340,000 دج ، بالنسبة له 1,440,000 دج
- بالنسبة لي 5,460,000 دج ، بالنسبة له 1,680,000 دج
- بالنسبة لي 5,580,000 دج ، بالنسبة له 1,980,000 دج
- بالنسبة لي 5,640,000 دج ، بالنسبة له 2,220,000 دج
- بالنسبة لي 5,760,000 دج ، بالنسبة له 2,460,000 دج
- بالنسبة لي 5,880,000 دج ، بالنسبة له 2,760,000 دج
- بالنسبة لي 6,000,000 دج ، بالنسبة له 3,000,000 دج

8. * حدد مرة أخرى من الخيارات الأخرى التالية

- بالنسبة لي 3,000,000 دج ، بالنسبة له 6,000,000 دج
- بالنسبة لي 3,240,000 دج ، بالنسبة له 5,880,000 دج
- بالنسبة لي 3,540,000 دج ، بالنسبة له 5,760,000 دج
- بالنسبة لي 3,780,000 دج ، بالنسبة له 5,640,000 دج
- بالنسبة لي 4,080,000 دج ، بالنسبة له 5,580,000 دج
- بالنسبة لي 4,320,000 دج ، بالنسبة له 5,460,000 دج
- بالنسبة لي 4,560,000 دج ، بالنسبة له 5,340,000 دج
- بالنسبة لي 4,860,000 دج ، بالنسبة له 5,220,000 دج
- بالنسبة لي 5,100,000 دج ، بالنسبة له 5,100,000 دج

9. * حدد مرة أخرى من الخيارات الأخرى التالية

- بالنسبة لي 3,000,000 دج ، بالنسبة له 6,000,000 دج
- بالنسبة لي 3,240,000 دج ، بالنسبة له 5,340,000 دج
- بالنسبة لي 3,540,000 دج ، بالنسبة له 4,740,000 دج
- بالنسبة لي 3,780,000 دج ، بالنسبة له 4,080,000 دج
- بالنسبة لي 4,800,000 دج ، بالنسبة له 3,480,000 دج
- بالنسبة لي 4,320,000 دج ، بالنسبة له 2,820,000 دج
- بالنسبة لي 4,560,000 دج ، بالنسبة له 2,160,000 دج
- بالنسبة لي 4,860,000 دج ، بالنسبة له 1,560,000 دج
- بالنسبة لي 5,100,000 دج ، بالنسبة له 900,000 دج

10. * حدد مرة أخرى من الخيارات الأخرى التالية

- بالنسبة لى 6.000.000 دج ، بالنسبة له 3.000.000 دج
- بالنسبة لى 5.640.000 دج ، بالنسبة له 3.360.000 دج
- بالنسبة لى 5.280.000 دج ، بالنسبة له 3.780.000 دج
- بالنسبة لى 4.860.000 دج ، بالنسبة له 4.140.000 دج
- بالنسبة لى 4.500.000 دج ، بالنسبة له 4.500.000 دج
- بالنسبة لى 4.140.000 دج ، بالنسبة له 4.860.000 دج
- بالنسبة لى 3.780.000 دج ، بالنسبة له 5.280.000 دج
- بالنسبة لى 3.360.000 دج ، بالنسبة له 5.640.000 دج
- بالنسبة لى 3.000.000 دج ، بالنسبة له 6.000.000 دج

11. * حدد مرة أخرى من الخيارات الأخرى التالية

- بالنسبة لى 6.000.000 دج ، بالنسبة له 3.000.000 دج
- بالنسبة لى 5.800.000 دج ، بالنسبة له 3.240.000 دج
- بالنسبة لى 5.760.000 دج ، بالنسبة له 3.540.000 دج
- بالنسبة لى 5.640.000 دج ، بالنسبة له 3.780.000 دج
- بالنسبة لى 5.580.000 دج ، بالنسبة له 4.800.000 دج
- بالنسبة لى 5.460.000 دج ، بالنسبة له 4.320.000 دج
- بالنسبة لى 5.340.000 دج ، بالنسبة له 4.560.000 دج
- بالنسبة لى 5.220.000 دج ، بالنسبة له 4.860.000 دج
- بالنسبة لى 5.100.000 دج ، بالنسبة له 5.100.000 دج

12. * ما هي ديانتك ؟

- لا دين
- النصرانية
- دين الاسلام
- اليهودية
- آخر

13. * كم مرة تصلي؟

- لا أصلي
- شهريا
- مرة في الأسبوع
- عدة مرات بالاسبوع
- مرة واحدة في اليوم
- عدة مرات في اليوم

14. * كم مرة تقرأ القرآن أو الكتاب المقدس؟

- لا أقرأ
- مرة في الأسبوع
- عدة مرات بالاسبوع
- مرة واحدة في اليوم
- عدة مرات في اليوم

15. * هل تؤمن بالله؟

- نعم
- لدي شك
- لا

16. * هل تؤمن بالحياة بعد الموت؟

نعم

لدي شك

لا

17. * هل تؤمن بالملائكة؟

نعم

لدي شك

لا

18. * هل تؤمن بيوم القيامة؟

نعم

لدي شك

لا

19. * ما هو جنسك؟

- ذكر
- انثى
- امتنع عن الإجابة

20. * ما هو عمرك

21. * ما هي حالتك؟

- أنا أدرس
- أنا أعمل
- انا رب (ة) منزل
- أنا متقاعد

22. * أعلى مستوى تعليمي لديك؟

- أساسي
- المدرسة الثانوية
- كلية

23. * ما هي جنسيتك؟

جزائري

Jiné: _____

24. * أين تعيش؟

الجزائر

Jiné: _____

Abstrakt

Lacheb, V.H. (2024). *Vliv náboženství na ekonomickou situaci domácností* (Diplomová práce, Západočeská univerzita v Plzni).

Klíčová slova: bankovníctví dle islámu, ekonomika Alžírsko, sociálně hodnotová orientace, míra religiozity, statistika

Touto diplomovou prací je řešena otázka, zda má náboženství vliv na špatnou ekonomickou situaci domácností. Jedním z důvodů k volbě tohoto tématu je nepopíratelný vztah ekonomie a náboženství. Vzhledem k různorodosti pravidel jednotlivých náboženství bylo zvoleno pouze jedno zkoumané náboženství, a to islám a současně pouze jedna arabská země, tj. Alžírsko, protože by bylo příliš komplikované získat dostatečný vzorek z každé arabské země. Další důvod ke zkoumání tohoto námětu je jeho aktuálnost, protože silné vlny ekonomických muslimských migrantů často otevírají mnoho otázek spojených s touto pro Evropany exotickou vírou. Uskutečněné dotazníkové šetření proběhlo v Alžírsku v arabském jazyce a současně bylo provedeno zcela stejné dotazníkové šetření v Česku. Takto vznikly tři skupiny: alžírští muslimové, čeští křesťané a lidé bez vyznání. Odpovědi těchto tří skupin byly mezi sebou porovnávány pomocí statistických testů. Odpovědi jednotlivých muslimů a křesťanů poskytují dostatečná data pro vyhodnocení a ověření cíle této práce.

Odpověď na položenou výzkumnou otázku zní, že víra, resp. islám má přímý vliv na ekonomické rozhodování muslimů a současně jsou pozorovány významné rozdíly v českém a alžírském bankovním systému i v sociálně hodnotové orientaci.

Abstract

Lacheb, V.H. (2024). *The influence of religion on the economic situation of households* (Master's Thesis, University of West Bohemia).

Key words: banking according to Islam, economy of Algeria, social value orientation, level of religiosity, statistics

This master's thesis deals with the question of whether religion influences the poor economic situation of households. One of the reasons for choosing this topic is the undeniable relationship between economics and religion. Due to the diversity of the rules of individual religions, only one researched religion was chosen, namely Islam, and at the same time only one Arab country i.e., Algeria, because it would be too complicated to get a sufficient sample from each Arab country. Another reason to explore this subject is its topicality, as strong waves of economic Muslim migrants often open many questions associated with this exotic faith (for Europeans). The questionnaire survey was carried out in Algeria in the Arabic language, and at the same time a completely identical questionnaire survey was carried out in the Czech Republic. This is how the following three groups were formed: Algerian Muslims, Czech Christians, and people of no religion. The responses of the three groups were compared with each other using statistical tests. The responses of individual Muslims and Christians provide sufficient data to evaluate and verify the goal of this thesis.

The answer to the posed research question is that faith, better said Islam, has a direct influence on the economic decisions of Muslims, and at the same time significant differences are observed in the Czech and Algerian banking systems as well as in social value orientation.